Shri Raghunatha Temple MSS. Library,
JAMMU

५३६६

No. ३१८ क

Title ईश्वरशतकं सटीकम्

Author

Extent ६२ पत्र Age

Subject काव्य

ईश्वरशतकम्

शि॰ टी॰ १

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ नमः शिवा
य ॐ श्रीशिवो जयति ॐ सर्वः पाप्मा
दिस्मादिग्रन्थारम्भे त्रिविधविघ्नोपशा
न्तार्थं कविना नमस्कारवाक्यं वक्तु।
चितं सूचितं येन भगवता स्वतन्त्रेण
धराधारणयोग्यो वासुकिः हारतां
नीतः एतेन विश्वाधारत्वं ध्वनितम्

ॐ सर्वः पाप्मा ह्येन निर्मोकवासु।
किर्निजहारताम् तपोपायात्
त्रेकोपद्यः सर्पस्य जहारताम् ।

तथा तपो मयात्संयमविघ्नविधाय
त्वाजहर्द्ध्येयाकोपात् नविश्वस्य
प्रतिष्ठासर्पस्य तनोर्जहारददहेति
प्रतीयते तामिस्तनुभवगोचरांश्चत
पवस्त्र्योपादाने नायेह्नितेन ऽनम
स्कारः स्वातन्त्र्यकत्वेनाङ्गागवतः स
र्वोत्तिर्षिशायित्वाद्द्योदेवाद्भिमः ।

हेईश्वरपरमात्मन्तत्कर्मक्लेशक
र्मविपाकाशयैरपरामृष्टःपुरुषवि
शेषईश्वरः तत्संबोधनंभयंसंसा
रंगंभीरंत्वंहरनिवारयकथंभूतंभ
वंउग्रंकठिनंत्वंभक्तानामवतारंअ
वतरणंभवात्मनःपुनरागमनेरल्
कविनाशश्चवतारंश्चवतारनामानं
मापाहीतिसंबनामध्यमिंतंतत्पदा

रत्नावतारंगंभीरंभवसंग्रह
रेश्वर नयनीतिगुणंतत्वमम
ताप्रियनामिमा २

नोरेश्मांप्रसन्नोसर्वेषांममताप्रिय
तो अहंकृतिहेवाकिनंतंप्रसिद्ध
लोकानंरनीतिगुणंनवप्राणयश्चउव
रत्नश्चवतारंगंभीरंभयउग्रंहरईश्वर
नयनीतिगुणंतत्वंश्चमतश्चप्रियये
नयोर्द्वयोःशब्दयोरर्थस्पष्टोनकृत

ई: टी २

मिवावभासतेभिमानार्थत्वात्तु पुनरह
कवदाभासः आभासोवभासनं तु
पुनरहकवदाभासमिति २ अहंतेन
मं नमः वदामि नमस्कारं करोमि
अनेन कायवाक्चित्तानामपि प्रह्वी
भावः सूचितः अतएव सर्व्वात्मना
स्मयमानन्दमनं संसारमयं मोह

वदामि मेऽहं रसमयममोहं वदा
मि संसारमयं न मोहम् न तु
स्तुत्यो भगवता स्मितेन तुष्टः
स्कन्दो भगवता स्मितेन ३

अज्ञानरूपं न वदामि षडंके आनन्द
ब्रह्मणो विद्यात्र विभेति कुतश्चनेति
हे भगवन् स्कन्दो भगवतः आश्चर्यं
अहं ततः तच्छोपि मात्रपातः अज्ञा
नात् ब्रह्मादीनां निरतिशयश्री
निरूपणां आसमन्तात् योगः श्र

योगाःनष्टतामुद्दायोगवतास्वात्तभवैः
कगोचरेणास्मितेनश्चभिमतप्राप्त्या
हृसितेनोपहसितःसन्नुक्तोस्मि यम
कम् ३ हेनाथअन्यकारेअन्धका
सुरिपोप्राक्सृष्टिस्थितौभजतांकृ
वेतान्वयाअध्यानन्तरंभवान्यकारेसं
सारस्वपान्धकारेकृतापवर्गोद्यमेन

सृष्टिस्थितौप्रागभजतांकृपाप
वर्गोद्यमेनाथभवान्धकारे
धृतंत्वयाविश्वमतोहृतारिवर्गो
द्यमेनाथभवान्धकारे ४ ॥

कृतःभक्तानामपवर्गार्थंउद्यमोयेन
तथाविधेनत्रिविधाकृतिकारिणात्व
यैवविश्वंधृतंअतोममाप्युद्यहृतारिव
र्गोभयश्चरयःमृत्योःकस्मादयाद्येना
तांहशाःपादयमकम् ४ सत्त्वश्चकृत्रि
मजातंजन्मयस्यससज्जातःसज्जःसत्र

ई. टी ३

हस्यततोविस्तीर्णोविष्टच्छापितालो
चनाग्निर्यस्यतदामन्त्रणंमज्ञातमज्ञा
ततलोचनाग्नेतथाहरोच्चैःवलवि
लुप्रमतिभिःदेवसमूहैःसन्यमुप
मान्त्रिसन्यंसमायानेनसन्यामम
कृष्यतकालेयस्मिन्तवर्णेनभयं
करेतियावत् तथास्वाधीनपरिग्रहे।
मज्ञातमज्ञाततलोचनाग्नेसन्या
तसन्यातपसाहरोच्चैः माधीन
माधीनपरिग्रहेणकालेनका।
लेनहृतंकृष्यामाम् ५ ॥
णस्वाधीनंमनःपीडातोयेरनाःस्वा
मिनः ऋणादयोरोगास्तेषांपरिग्रहः
परिवारोयस्यताहशेनकालेनम
जुनाहतेसन्तेमाधीनेकृष्याः सं।
पादयमायाःशोभायाःस्वाधीनमा
यतेमाधीनेश्वेतराजर्षिवदित्य।
र्थः आदियमकम् ५ ॥

त्वेनः अस्माकंउत्सुकानांसोत्कण्ठा
नांअसमादिभित् असमाअनल्पाः
येआधयः मनोरुजः तान्भिनत्तिइति
तादृक् भवसंपद्यस्यतोमत्सका-
शात् अस्मोजनः समाधिभिन्नः विते
काअवहिष्कृतोनास्तियेषांसदास
वकालंसभावसमध्येअर्थाः निष्पापः

भवोस्मकानामसमाधिभिन्नः
कश्चिमदस्मोनसमाधिभिन्नः
येषांप्रशंसन्तिसदासभार्या
स्तएवजीवन्तिसदासभार्थाः ९

प्रशंसन्तिस्तुवन्ति तएवसदासभार्थाः :
सहदासैः भार्ययाचवर्तन्तेयेतेसपरि
वाराइमर्थः जीवन्तिपुनः अन्येतुसं-
सारिणोनानाजन्मोपलब्धाजीवा-
न्तोपिमृताएव अत्राणिडाउभरवदस्त्रप
रैजन्तवोजाताननष्टाइतिआदियमकम् ९

स्तु॰ टी ४ ५

दैत्यद्विषांदेवानांत्वच्चरणौअलीनां
भ्रमराणामिवअंबुजेपद्मेभवतःवि
श्रान्तिस्थानंमनोभिलषितमास्तेः
स्तइत्यर्थःकथंभूतानांदैत्यद्विषां
भग्नाःपराजितारणावलयःसङ्ग्रा
मसमूहायैःतथाविधानामतो।

दैत्यद्विषांत्वच्चरणावलीनां
मिवांबुजेभग्नरणावलीनाम्
स्तुवन्त्यतोनिःशरणावलीनां
त्वत्कीर्तिमीतेःसरणावलीनाम् १

हेतोनिःशरणमादृशाअपिईतेःसं
सारोपद्रवस्यसरणौमार्गेअलीनां
अश्लिष्टांत्वत्कीर्तिंस्तुवन्तिकथंभू
तांवर्धयोरैक्यात् वलिनामिनां।
स्वामिनीनांतदधिष्ठानत्वात्मस
र्वपादानयमकम् १ ॥

हेअमराणांदेवानांकुलपतेनः अ
स्माकंकुलमप्येषामराणामघोरया
त्वाह्वालिशानांइतिभित्तुउगीतिनिह
न्तामेव अतस्त्वमेवभवेसंसारेअति
भिन्नःउक्तीर्णःसहृदरसेवर्त्ततेकान्त
स्वयःसर्वाभिलाषदायित्वात्सदास
कान्तः तस्मैतथामोहरातिददातिमो
भवेतिभिन्नःकुलपामराणांभ
वेतिभिन्नःकुलपामराणाम्
सदासकान्तायनमोहरायस
दासकान्तायनमोहराय ८
हरःअज्ञानदायीनमोहरःतस्मैनमो
हरायसर्वकालंसकान्तायनिजशा
क्तिपरिहृतायहरायनमःसंघटायम
कम् ८ हेअविस्मृताकान्तपार्वतीश
तवसंबन्धिनीतनुःमूर्त्तिःराजतेकथं
भूताविश्वाकाराविश्वंजगत् ता।

रै. दाकारानयाराकापःपूर्णचन्द्रः ना
टी याश्चहिकरणाःनाभिवराउन्कृष्टान
५ याराववर्णराधिनासेविताश्चन्दारान:
दाराष्ठौम्यस्वभावाइत्यर्थः तथारा
न्दालान्दानरहनामंत्रश्चहियत्रेतिकि
विशेषणराधानानाम्नाहिराजानइ।

राजातेविष्णुकाराराकापाहि
कणावरा रावणराधितानार
राधानाम्नाहितेदरा १ पञ्चव
न्यः तत्रपद्मितानाकान्तकान्त
लावण्यवाहिनी वाहिवाम्रतम हा
यीमयीहविमलाननुः १ रुं
खलायमकम् ग्रगमम्

मध्येः तथाश्चजराजरारहित्यान
कान्तलावण्यवाहिनीश्चमृतमयी
वाहिनीनदीवश्चनत्नुः वहूलाघुग
लकंश्चाद्यः श्लोकः पञ्चवन्यः द्विती
यःश्रृंखलायमकम् श्चाद्यस्य १

द्रवति वरदय भटमय ह्लप

ने ज
ष्ठ वि
षि स्रा
पाका
रा
गु रे
ध्रु रुष
व
णा
रु हे

णालूण
पथरथ
पर धुर
णारसा
मेरमदय
मरणरय

जयजयविमनन्दलनमविमर
वरस्हविदमिव महादेववन्द्यः
नागेश्वरवन्द्यः ह्रीशिवत्वं ज
यजय ॥
किं विय द्रवति समभयेमादशेवर
दवराउल्हेष्ठदयायसस्त्रन्यकारी
नां विष्ठकाणहकानामपिपुनर्दय।
यागणपसप्रतियादकव्यात नो
थ्याभटानां भयदः पणोय्रवहारो
यस्मनादशः नथ्याद्वणपस्याः य।

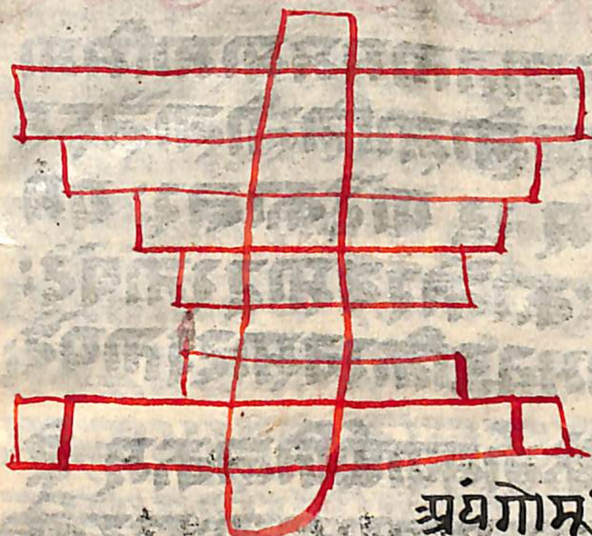
भं. टी. ९

स्पनात्मकपौरुषः तत्रपरउद्योगवान्
तदामन्त्रेणभट्टाभयपणद्वाणपथार
थपर तथाञ्चराणांत्रिञ्चराणांशरम
मेवाणञ्चहेमदमयः साहंकारोर
णरयःसमग्रामदेवोगायप्यनदांमन्त्रेण
म् तथाविमनत्वोनांइन्द्रियाणांमन
श्रमिश्रेतननदायिष्ठात्वात्सर्वेन्द्रिया।

क्रूराननाणांभवनाशोधनीया
विभागतिः चराचराणांभवना
शोधनीयाशुभामतिः १२ ॥

णाम तथाद्वनोमवेःदत्ताधूरोयो।
ने तथास्वरवाणांस्वविदातीतित
त्संबोधनम् ॥ क्रूराउस्महासमा
रेताननाणांभक्तानांभवनाश्वामि
नाश्रुविभागतिः नामश्रीगतिः शो
धनीयाचराचराणांजङ्गमस्थाव।
राणांशुभामतिः भवनेवशोधनी
या ॥

अथ जागीश्वरबन्धः ॥

अथ गोमूत्रिकाबन्धः

कू	रा	न	रा	णां	भ	व	ता	शो	ध	नी	घा	वि	भा	ग	तिः
च	रा	च	रा	णां	भ	व	ता	शो	ध	नी	घा	छ	भा	म	तिः

नरकंकालमालाभरणाहितर
साश्रिताः नरकंकालमालाभ
रणाहितरसाश्रिताः काञ्चीगो
मूत्रिकाबन्धे सन्दष्टकयमकम्

नर | कंका | लमा | लाभ | रणा | हित | रसा | श्रिताः

दे: टी ७

न्तर कंका लमा लाम रणा ह्निन रसा श्रिताः

ततेतितनतिनातत्तामममम्मा माभिमा
मिमाः ललल्लोलालिलीलालैहह
रोरारैरेररम् १३ पादैकाक्षरः यम
वाराङ्कुनाः कान्तैरवसादरतापदैः
समन्त्रस्ताभवद्भक्तिरवसादरतापदैः
त्रिभिः श्लोकैर्वीकार्थतिलकम् ॥ हे
नातदूतातायमवाराङ्कुनाः स्मरस्मि
ताः भवद्भक्तिरवसादरतापदैः भव
ति विपर्ययानि भक्तिरवाणां सादर
नातस्माः पदानि वा कान्तैस्त्रस्ताः भी
ताः कान्तैः भक्तिभिः समं सह धुनः
कथंभूतैः भक्तिभिरवसादरतापदैः
अवसादे विनाशं रान्ति ददतीति तापं
च ददतीति तादृशैः भक्तिभिः साकं त्रस्ताः
भीताः भवदीयभक्तजनस्तुतिवाकं

कंशुकैर्वस्त्रस्राणुस्तथैः इमां मम स्व
स्विनीं मां लक्ष्मीमापतानपामाः मार
ह्रानिषेधार्थैः अमाः अश्रीकाः पुनः क
थंभूताः तरसा बलेन हि निषेधेन न
रकं श्रिताः ततेति ततः विस्तीर्णा
या ईति ततयः ईतीनां विघ्नानां ततयः
समूहाः यत्र तथाविधं कृत्वा काल
मालाभरणाः कालस्य मालली:
नलाभार्थं रणो यासां तथाविधाः पु
नः कथं नरकं कालमालाहितरसा
श्रितैः नराणां कं कालमालाभिर्या
निश्राभरणानि तैरहितैः रसाश्रिः रस
पर्यन्तो यत्र तथाविधं पुनः कथंभूतैः
भर्मिभिः ललहोलालिलीलालैः ल
लन्त उल्लसन्तः लोलाश्च ते अलयः
तैः लीलालानि कुसुमानि यैस्तैः रुरु
रोरारैः उरुबलं च नत्त रोरं दारिद्र्यउ

स्तु टी ८

मरोरं तथाश्वरीणांसमूहः श्वारंउक
रोरवश्वारंचतत् उकरोरारंतत् रानि
दरातितथाविये: श्वारंश्वत्वंधीश्वका
काथितिलकेशष्यमः समुन्नकयम
केकान्चीगोमूत्रिकावन्धोचहितो
यःपादेकान्तरःतृतीयःपादयमक
म् ५ हेतीव्रप्रभतथाउचितविग्रह

प्रलापिनंमारसेनाभयप्रदय
आकुलम् आगत्यत्वरितंती
व्रप्रभावोचितविग्रह १८

अभयप्रदत्वंमाकर्मभूतं अव रत्नके
नरसेन आदरेणमाकोटकम् या
माकुलेयमात् आकुलंतथाप्रला
यपातितच्छील: प्रलापीतंप्रलापिनं
त्वरितंआगत्य गृहकर्मक्रियोयम्
श्लोकः १८ ॥

त्रिलाः हे भगवन्नचराचराचारचरित्र
चार चराचराणां जङ्गमस्थावराणांय
त् आचारचरित्रं तत्र चातुर्यं गरणंयस्मा
त्तस्मैबोधयन्ते रैवाहृताघाधनानेका
हताप्रेक्ष्यैचित्रनरासार्थ्यचिह्नानि
कन्याच चिराचिष्ठाविद्युतः रीतिं रता
श्रमाःकैः हेतुभूतैः उरवः वहलाः ये
चिरातितिचितैतिचितैरितारात्र
गचराचारचरित्रचार रैवाहृता
चित्रनराचिराचीरेतिंरतारह
हचोरैरेः १०
चोराः तथारे राणिहारिद्राणि उरु
चोरैरैः कैः रतारैः रतस्य चित्तविश्रा
न्तेः आराणि श्रीसमूहाः रचैतैः पुनः
कथंभूतैः चिरं आतिः तथा चितैतिः
चितयाचतयाचितैश्चौतैः विरातिचि
तैतिचितैः आरात् दूरतः अहरोयंश्लोकः १०

स्तु टी ५

माहात्म्यमकम् हे भगवन् भव वि
भावसोः नेत्राग्निरूपस्य वह्नेः स्यान
वस्थप्रभवप्रभाते हस्सारोद्गमति
नेतवस्रवन्तिनीप्रभावविभावन्
स्वस्यासामृस्यवतीयतः स्फुटादृते
णश्चान्तस्सारयस्याः स्फुटान्तस्सारोद्गु

स्फुटान्तस्सारोद्गमभासमाना
भवसमानाज्ञः स्फुटान्तस्सार
विभावसुस्यान्नभवप्रभाते
नवप्रभाते विभावसुस्या
१८

समाधौ देवसद्दृशि समाना सरूपा
नेन एव नयावर्तते या सा भासमा-
नानिरूपविद्याणि अज्ञानि यत्र तत्-
स्याविधं कृत्वा तदान्तेन इष्टो वले
यस्याः १८ ॥

वज्रवन्धः हे भास्वरलोचनया मत्रय
नेत्रस्य जन्मनादेशमेकसर्वस्व ३ पश
मेकसाधनं त्वं मा देहान्तकाले मरण
समये स्वरसेन कृपया यमात् मृत्योः
पाहि: तथा भूरयः वहुलाः कामा
मनीषितानि यस्यां सा तादृशी सर्वा

देहान्तकाले स्वरसेन पाहि
यमात्सुभीमा भास्वरलोचना ज
श्शमेकसर्वस्वमभूरिकामा
मायस्वदेवेशजहीहि मां सा ॥

भीष्टप्रदां मां लक्ष्मीयस्त्वं वितर मां च
मा जहीहि मा परित्यज ॥ हे भगवन्
स्वमारशोभनवलस्मरारे तव संवन्धि
नी तनुः मूर्तिः रसायां स्वं विलक्षण
याभूतलस्थानां जनानां स्वविदायि

इं. टी. १ 10

नीतथाभुक्तिष्वपिभोगमोक्षप्रदेशे
ष्वि: अतएवभक्तिपरायणानांशुभा
वहा तथाप्रसादस्यअवसादस्यअन
नाविच्छेदस्तेनहेतुनाकृतान्तः क्षिप्ताः
कृतान्तदासाः यमभटाः यथातङ्क
केभ्यस्तेनिराशाः पलायन्तेनान्दिक

ननुत्वदीयाभगवन्स्मरारे
रसात्स्वयंभुक्तिष्वपिविलासाः
शुभावहाभक्तिपरायणानां
सादान्तताकृतकृतान्तदासाः
२:

वृत्त २: प्रतिलोमानुलोमपादः
युगलकम् त्वदीयातनुविलसनेनष्टू
वे श्लोकस्यान्वयः त्वदीयातनुर्वि
भातिकीदृशीस्थिरायेअस्याअन्य
कारयः तेषांअपद्वपराप्रतिपद्वम्

तारस्वराणां ब्रह्मादीनां चास्थिमालादि-
भिरुपलक्षितास्तथा श्मशानाः निकटस्व-
राः नारदतुम्बुरूः तामुत्कृष्टरूपां देवता
यश्रेणि श्मशानमध्यस्थला मा तथा वादेव
नैर्देशविद्याख्यानविशारदविषयेहिता
भक्तविदुषजनेभ्यः इतिशेषः तथा मन्त्रैः
मननत्राणधर्मादिभिर्देवतोऽस्मारकपदैः

स्थिरास्वरायदितिपरास्वरास्थि
मालावराम्बुजसरावलाम्बा
वादेहितामन्त्रमताहिदेवा ति
भाविताऽस्मद्गता विभाति २।

मताभाविता यदा ऊः मन्त्रमूर्तिस्तद्देवते
ति तथा श्रुतिभिः नागैः देवैश्च श्रुतिभावि
ताश्रुतिख्याता तथा तु समाः स्वरसाः ये ब्रह्मा
दयः तैरपि नुताऽतु स्मद्गता एवं विद्यात्वदी-
यात नु विभाति प्रागलकस्त्रायः प्रकाद
प्रतिलोमः द्वितीयः प्रतिलोमानुलोमपादः २।

ई॰ टी ॥ ह्यद्वरः हे भगवन् नातनूज्मनतयात
त्तेतानननतेननो उत्ततास्वनन्ताः ब्रह्मा
दयः ततवोमूर्तेयोयस्यतत्सवोधनं
नेतवसंवन्धिनीनीतिः नतानांभक्ता
नांत्रतेस्तुतेसम्मान् नंतिस्त्रिततनत्रु
तांलघुतांतननोतिदार्ढ्यमेवयोषयति

ननोतितेतानत्रतेनितान्तं
नूनंननतानांतत्रतांननी
तिः नेनेननोन्नूतननंता
न्तुनीता नेनोन्नतानन
न्ततनेनननेतिः २२ ॥

त्वपन्तान्तेतेनहेत्वनाउनेन अर्थी
द्रवनास्वामिनानोऽस्माकंननतावि
स्तीर्णा इतिः संसारवाधान्तत्ननतांनव
त्वननीतामभवन्नुतिमात्रेणवयंमुक्ता
इतिसूचितंश्लोकोयंह्यद्वरः २२

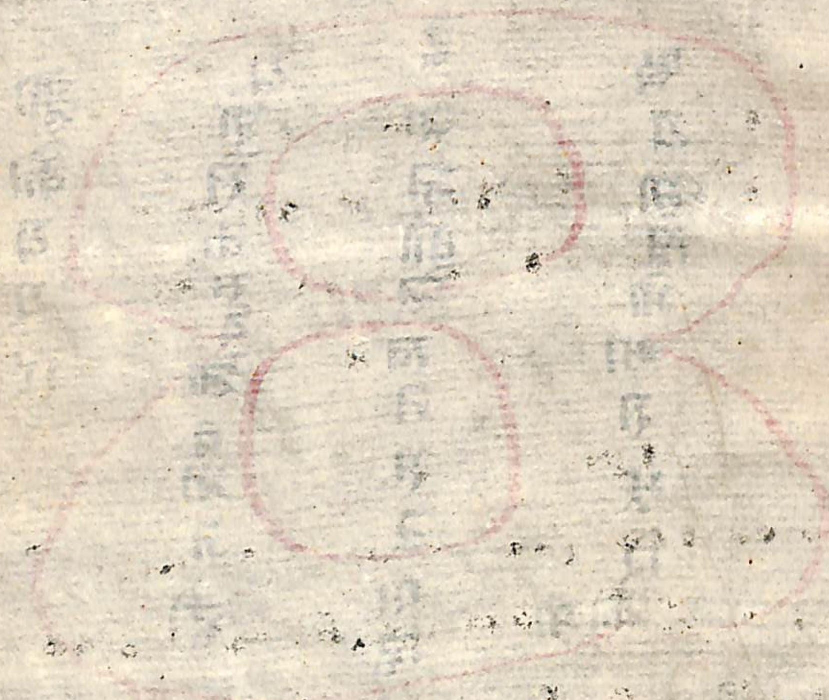
द	र	ब्र	मो	प	रं	व	न्य
र	ह्रो	मा	ग	स्थि	वो	भ	व
ब्र	भा	वि	त	द	मो	रो	रं
मो	गा	त	त्र	म	द	स्थि	प

ष्ठ य मा स्र मो आ स मू रि का मां

दे ह्रा न्न का ले ख त स तु पा ह्रि

य श्रा से क स्र व लो व ना ज ही

श्री को य मू १९

श्रर्थक्रमः हेप्रभोभवंत्वंघोरंदारिद्र्यद
रनिवारयपरंश्रसमर्थंवन्द्यवन्दनीय।
कथंभूतः त्वंरत्नसांहिंसापराणाम
पिभोगानांविभागेअस्थिरःचञ्चलः
दानादावपिसर्वलोपकहितहेतु।
नाकीलितःपुनःकथंभूतःप्रभा

हरप्रभोपरंवन्द्य रत्नोभा
गास्थिरोभव प्रभावित
दमोरोरं भोगतत्त्वम
दास्थिप २२ ॥

वितःसर्वजनोपलक्षितःदमःइन्द्रि
यजयोयस्मात्स्याप्रभोकथंभूतभो
गतत्त्वभोगाअतुल्वयस्मआभासमा
नस्मात् पुनःकथंभूतप्रभोमदास्थि
पसत्तिशोभनानिअस्थीनिभूषणा
नयापातिरत्नतीतिनादृशा २२ ॥

कृ. टी. १२

13

त्रिशूलवन्यः परा उत्कृष्टा ये वीरास्ता
मः पातिनाहृश्यापरवीरप्रवीनराग
भयद्वेषरहितः सर्वसंपाद्यैः सर्वा
भूतानुकंपी च वीरः स्तेषु प्रणतेषु ये
रितिनवसंवन्धिन्याः कालठक्ष्वैः

काल्येषा भगवन्नाम्नि
नवकालठक्ष्वैः समा
कालिका कालिकाला
लीलीलाकायरवीरप २४

कान्तासमाख्यस्तिकीदृशी कालि
नामका कानामालयः पंक्तयः त
थ्या कालनामालीचलासामिवली
लाविच्छित्तिर्यस्याः तादृशी कृ
ष्णत्वेन २४ ॥

घट्वरः सामसेहः सर्वदेवताविश्रा-
न्तिस्थानमपि मरुः निर्जलप्रायोदे-
श इव नावर्जकः मारः कामोपि सर्वे
जनवल्लभः अरिः शत्रुः तथाश्रम
शांतिदेवानां आश्रामः विश्रान्तिप्रदे
नन्दनादिप्रदेशः सोपि अश्रमः शो-
भारहितः अनपवर्जितः अवीनरा

मेरुर्मेरुरिः मारोमरारा
मोरमोरिः श्वारिरामा
रोरोरम्मारामीममोरुरा: २४

तिश्रयत्वात् शत्रुदेश इव भारेः
विलोः रमा लक्ष्मीभगवतीरोरोदा
त्रिधाश्रं श्रमपर्थे उमारामी उमया
सहयो ऽवश्यं रमते सपावितीवल्ल
भः स एव उरुरा: महत्तरं तस्य नि
यानमत्तं यनम् २५

ई. टी. १८

अपशब्दाभासः नः अस्माकं सस्यं स
पत्रैर्याणानादिसमृद्धिमत्वं विहाय
स्वामी विश्वेश्वरः सेवनीयः येन देव
नाशिवं कल्याणं भवेत् दिविचयः
पंक्तीः सवाच्यः प्राप्यः राजेनत्वं रा

विहाय सस्यं संपत्रं से
व्यः स्वामी शिवं भवेत्
येनाप्यो दिवि पस्यानो
राजेनत्वं च तिष्ठति २९

ज्ञां मखेरनत्वं प्रभुत्वं च तिष्ठति अत्र
विहाय सस्यं संपत्रं शिवं स्वामी सेव्यः
पस्यान प्राप्यः राजेनत्वं तिष्ठतीति स
वेशब्दा अपशब्दा इवाभासन्ते अतः अ
पशब्दाभासोयं अप्रास्तरमतीतो निर्दे
शः २९

नभासतेतेसभानभाविताममता
विभा सतावदेदेवतासतेमदेन
नदेमते अथसर्वतोभद्रः द्विती
यः परश्चबन्धः ॥

न	भा	स	ते	ते	स	भा	न
भा	वि	ता	म	म	ता	वि	भा
स	ता	व	दे	दे	व	ता	स
ते	म	दे	न	न	दे	म	ते

मग्रावघेभवमयेनोह्रताःप्र
श्रावस्त्वया यास्त्ववस्याराजा
भाभाभारुजारुद्रताह्रर

धुगलकंम मग्र
वधमिति द्वयोःदी
का ह्रेभगवन्देव
तासदेवानांबले
विलुप्रमत्तीनांस्तु
सनोस्थितिःरक्षणं

ई॰ टी १५

15

द्वेषयोर्विनाशो वा यस्मात् तत्सं-
बोधनेतेनैव सम्भातो भासते अपि-
तु सर्वे तन्मा भासते एव किं विधा-
भावितानां तान्दिप्रभृतीनां अमम
तानिरहंकारतानयाविभादीमि-
र्यस्यां सत्तासत्स्वरूपेण ब्रह्मणा व
देवदेइ ति भासते नोपसंभाषाज्ञानय
त्नविमर्शपनि मन्त्रेषु वदइ स्यात्मने
पदम् तेनैव वयं मेदेन अहंकारेण
नदेमेव मये अमते अनीक्षितेडस्ते
रेतडाकेमग्नाः त्रुडिताः सन्तः घश
वइस्य ज्ञानपरत्वात् त्वयानोद्धृताः
हेरुष्ठरुज्जोउः खोनाभासः क्रोधः अ
मात्र्यतद्दमीः तड्राजोरुज्जोयायाम्नव
स्यातां हरनिवारयइति छुगलका-
मपकः सर्वतोभद्रः द्वितीयः परश्व
वन्यः २८ ॥

ग्रस्तः कःनामअलंसमर्थोभवति
अपितुनकश्चित्कुलेशहेशरीरसम
र्थः कुलेशरीरेलोकेअस्थिरेसति।
यतः कलिकालेयाःकलाःताभिःय
ते अलीकंतदेवकेलिःविलनयस्य
तथाकलकलैःनानाविधोत्कलि।

कलिकाकालकल्लोलीकेके
लिकलकलाकुले कालेलि
कोकिलाकालेकोलंलोना।
कुलेकिल २९ ॥

काभिः आकुलेदूभितेतथाकालेस
सोजायतेतिसार्थः तथाऽलयोभ्रमराः
तथाकोकिलाश्चतद्वत्कालेतासमे २९
हेस्मरहरहरदेवहेअमराधिपहेभव
पतात्मामनुग्रणानिभीतोभक्ताश्चगुन
रुक्तानितवआभाषणोभाअतिभाति

ई: टी १५ 16

अतिपापेन भाति हे अमराधिप एवं आकिं
उग्रतं रौद्रं शरीरं सञ्चिन्तय कथम्भूतं
आकिंकालं अतिमलीमसं तथा भव
तः जन्महेतोः मां कुशाङ्कं मतिभीत्या
त्वामतं त्रुसञ्चिन्तय अतिदयालुतये
ति शेषः तेन हेरुनाहन्ता वधकः तादृ
शानाम् उग्रशरीराणां अपीत्यर्थः त्वमप

आभातिभातिभवतस्त्वं कालमा
किं सञ्चिन्तय मह्यं रोग्रतं त्रुकुशा
ङ्कं मां मास्य युग्मं भवभीममल
कलंकं हन्तासि कष्टममराधिपदेव १८

कालस्य भीमं भयदायकं अतिकष्टं
कलंकं सर्वथा त्यजेत्यर्थः अत्र त्वं आ
भातिभातिभवतः तव कालं आकिं सचि
न्तय स्मरहर उग्र अस्य युग्मं भवभीमम
लंकलंकं हन्ता अतिकष्टं अमराधिपदेव
तेन इति सर्वपदा अथ एतेषु नकारकवदाभा
समस्तदेवतानां हरनेः देवतेनः तदामन्त्रणम्

र्कं:

हाभ्यांत्रगमम हे भगवन् त्वेनयकिंभू
तयजनेयज्ञेवरउत्कृष्टतथाधीमार
णांयोगिनांधारमाभूमिः मेवमानस
तत्रसारसहंसतथादत्तनिपुणतया
दासानांनिजभक्तानांवरापवासारः

यजनेवरधीमार रस
मानससारस सरसा
मनसासार रसाधी
रवनेजय ३।

तेत्रनदमरोविशेषतथामत्तेपुकामाः
पुन्यादयुक्तेषुकृताः आरावः आणवापू
पोयेन ३। तथावरतयाउत्कृष्टतयाः
कृतोमदनोयेनतादृशंतथारसः र
सयुक्तः सर्वेआदित्यातत्रअवआरवः

ई: टी ८

सज्जलोयस्यतदामन्त्रणंतदासदा
सर्वदाश्रद्दानभवपाशहृपान् हृत
पासकान्प्रतिहन्तीतितान्हृशसदा
दादकस्मिनसरसासनमासारसा

दद्दासवरासार
नदमतकुतारव
वरताकुतमदन
रसारवसदादद

३२

धीरवनेसरसश्रासनेस्थितिःयेषां
मायाःलह्माःसरःरसायांभ्रमोद्य
धीराःत्वदेकताना भावुकाः ते
षांवनेसमूहः ३२ ॥

हे भगवन् शिव तवैवमूर्तिः अस्मद्धृत
प्राणहृतं भवति केषांयमिराज्ञ स्वहृ
त्समानायमस्वहृत्स दृशानां तत्त्रि
यलोकानांत किंकराणां वा कथम्
नासमानासदृमानेन तूजयावर्तिने
यासाधुनः किंविध्या निरस्तयनादरा

तवैवमूर्तिशिव यमिराज
स्वहृत्समानामस्वहृत्स
माना शुभावहातव शुभ
निरस्त यनादराणांनिय
नादराणाम् २२

णांहरी हृन्नयना
भिलाषाणांतवत्वेशुषांतदेकतानानां
जनानांस्वराणांस्त्रिसमूहानांभवपा
शरूपाणांनियनार्कतापान्शुभावहा
शुभदायकादायन्नयमकोयंश्लोकः ११

शु० टी० १८

अवश्यादप्रतिलोमः हेभगवन् उमा
कान्त त्वयि सा भक्तिः ममतीव्रा सा
दाप्यविच्छिन्ना भूयात् पुनः किं भक्ता
दत्तानि पुण्यानि पुनः किं नाप्रमोचः
सफलः मोक्षाद्यपारेघसंनीचेद्भ
क्तिस्तव स्यात् नरैषा कालसेना

भूयाद्भक्तिस्त्वय्युमाकान्त तीव्रा
तापापदत्ता मोक्षमोक्षादरा सा
नोचेन्नैषा जीयते कालसेना
याकालिम्नानिम्नलिम्नालिका
याः ३४

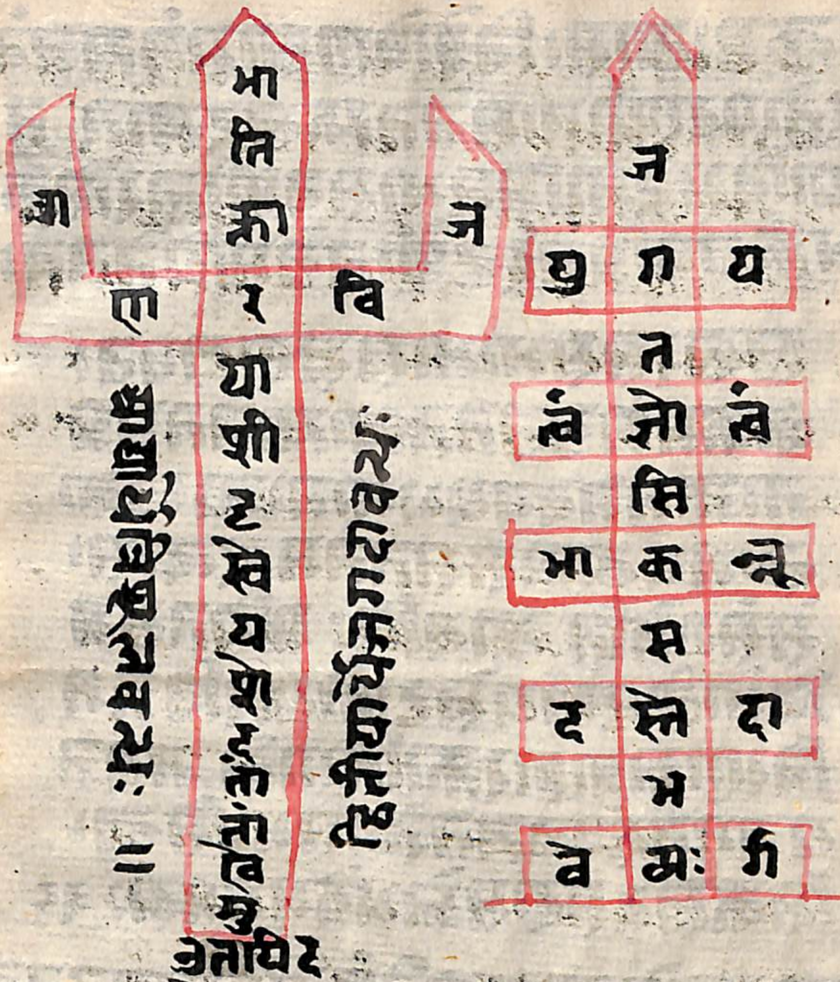
अस्तुवमूः जन्ममरणादिरूपा न जी
यते केनापीत्यर्थः एषा कालसेना
काया कालिम्ना मलीमसत्वेन निम्न
निम्नः अतिनीचः अलिकायः भ्रम
रकायो यस्याः सा भ्रमरकायादप्य
त्यमलिनेत्यर्थः ३४ ॥

पादद्यमकं युगलकं नूनं निश्चयेनास्म
स्माकं नानानानि नानाविधानि अस्त्रा
निनो न भवन्ति येनो नीनाः निर्गताः इनः
स्वामी येषां ते नीनाः स्वामिरहिताः अ
नेनाः अविद्यमानाः प्राणाः येषां ते अ
ननाः निष्प्राणा एव इत्यर्थः नानुनाः
मादिश नेन हेतुना अनु अविद्यमाना

ननानानानि नूनं नोननानीनान
नाननः नानानानेननुन्नेनान
नुनेनाननेननौः ३५ ॥

नौः यस्मिन् कर्मणि तत् अनुभवति का
काम् भवेत्य इत्यर्थः नाननः स्वामी न भ
वति केषां नः उति भक्तजनं प्रति आस
क्तिः ननु निश्चयेन अनेन इन स्पश्यातः
नेत्रं विषयस्य सः नाननः लक्ष्मीवान्
नेनाननः दरिद्रः तेन नेनाननेन दरिद्रे
णापि भक्तिरूपा नौः लभ्या कदाश्चय।

कु॰ टी॰ १९ नाकेनहेतुनाभवताकथंभूतेनदष्टेनश
नःकथंभूतेननघनानलसाधुः दष्टेन
प्रष्टास्याक्षेनमुक्तिरूपानोःकथंरूपा
भवाधात्ताभवाधेतायस्याःसाधनः
कथंभूतानघनानलसानघेनेप्रापणे
अर्थात्सर्वोत्तारणेअनलसासज्जाःइतिमु
क्तिरूपानोःकथंभूतात्रेतेनाःत्रत्रेतो
द्दितपनःपांथयापागमंइतिभक्तजने
प्रमात्सोक्तिःअधुनारत्नोस्याघःप्रका
न्तरः द्वितीयपादयमकंरहणरूपोन
रुत्सभ्रान्तिभिन्नलिङ्गत्वानग्राह्यामा
यकाठकिरातार्जुनीयादिकाव्येअव
ऊष्टपिपदार्थानोपानरुत्सदृश्यते त
स्मपूर्वाचार्यैःसमर्थितेयथायमकस्मे
षचित्राणानातिपदद्वोदःकार्यः अ
स्यकवेःकचिस्मेनरुस्सादिचमत्कृ
तेःचित्रकाव्यसाङ्कर्यत्वात् २९

एतस्यश्लोकस्यप्रथमार्धेनत्रिशूलवा
न्यः द्वितीयार्धेनगदावल्यः मालिनीद्वा
साम्याद्युगलकम् हे भगवन्भगिनन
मश्चादिलाभमभ्यस्यलाभेनहेतुना

ई.
टी.
२१

उत्कृष्टः भासः विशेषेणाभासनं सज्जनं
दैत्योपद्रावो नामनेन तत्फलदत्वात् त
था विधहे भासिन् भासन शील रसिक
भक्तजनप्रिय ईदृशीं न तु मयि नैतत्‌वा।

हरहरससभाभास्वरदादावदा।
कृकृममतुतुततनत्वात्वाततनप्रप्र
ज्ञाज्ञाननवववधधनानात्स्वस्वला
लाभभक्ष्यक्ष्यससततमनन्दासः।
संसंगतेति आवलिः प्रथितक्रम
चिताना दर्शय स्वदृशीध्यारविजन
विरणाच्चाच्चाणारक्रातिभाति जयज
यजगतस्वनस्वनतोसिभासि त्वं।
रसिकहृदसदासतेभवेभगोऽभ्रमः ३०

दासस्य स्तु ते आश्रुत्वरितं दर्शय यानवत
तु पवेभूतायातिभातिभाति शायाशोभ
नेकथमूतः हरहरररससभाभास्वस्थहरा
णां रसाय स्यात् यथा वियापोसभायाम
आभायस्याः आदौ आदावस्वहृदामरु

ज्ञादिभ्यो भक्तेभ्यः स्वमात्मीयं स्वधनं
ददातीति तथा अवक्रक्रमं कृत्वा अकौ
टिल्येन अत्र पश्चात् तु तेतं नवयस्मा :
मात्रपदान्तरे आनतायस्मा विस्ती
र्णा प्रकृष्टा प्रज्ञा प्रज्ञा समस्तविश्वप्रवृ
त्ति सकलनिर्माणं यस्मा: तथाविधा
स्वयंभूत: अजाजन्मरहितात् तथा वय
ध नानां हिंसाजीवानां अनुग्रहादीनां
केवला अस्थिरा सततं सर्वकाले अ
मन्दानिरोग्यकं तां तत्तु मिति सर्वस्व:
तथा याचते तनु: रविजस्य यमस्ये
न विण: वेगवन्त: अश्वा इङ्गरा: तै: सह
योरण: तत: जायते तथाविधा अत्तप
वर्सर्वधी श्रणरक्ता अत्तपवते जगा
तेन तत्वविषयेन तेज्ञाशि विचारनिपुण:
तेयजयसदसतोर्निशानिसयोर्थ:
श्रास: अस्याहूय: तेन तव भवे संसारे भ
यउत्कृष्ट: सत: स्मेवे न स्थितिर्भवता

स्तु॰ टी॰ २८

कस्मिन्नाश्रमतोपि विष्णवादेशेव यथाना
यासत्वेन पदाङ्कः कस्त्वं भवतन्त्रा मत्वे।
न नातिक्रामति इति श्रमेयमनुरूपेण
प्रमानेन प्रमीयते प्रत्यक्षवत्समाण।
मयि पतितत्वात् समतोपि अवस्थात्र।
नादिसिद्धईश्वरनिर्माणवैचित्र्यात् अ
त्रयुगलकेपकश्चावलिः द्वितीयस्मो

द्वाविंशो नवमत्वेन सपर्णाकृति
विग्रहः नागराजश्च्यास्मकोगि
रिशो जयतादसौ २९ ॥

कस्यार्थेन त्रिशूलवन्यः द्वितीयार्थेन
वगदावल्यः २९ अथान्वयवाचको।
यम् असौ गिरिशो महादेवः गिरीणा
मीशो मीरुः गिरिवाचि ईशो हरस्यति
श्वेति त्रयाख्याः तत्राद्यैर्गिरिशो महा
देवः जयति हरिशो मनातिबोनिददा।
तीति द्वाविंशः तथाश्रनवमत्वेन उक्तः।

हुवेनसुशोभनानांवर्णानांब्राह्मणा
दीनांअक्षरादीनांकाआसमन्तान्नकृ
तिस्तच्छ्रियासमासुवर्णाकृतिःतादृ
शोविग्रहःशरीरसन्निवेशोयस्यनाग
राजादीनांप्रथयाप्रसिद्ध्याअसमर्थश्चा
विरहितःसर्वाङ्गभूषणत्वात्तनतस्ति
तःप्रकार्थःमेरुरपिसुशोभनाःसुवे
दाःशृङ्गाणियस्यससुवेदानवाउत
कृष्णामालक्ष्मीर्यस्यतत्त्वावेनोपलक्षि
तःसुवर्णमयीचाकृतिःयस्यविवि
धानांवस्तूनांग्रहोग्रहणंयस्यचन
गराजप्रथयासमर्थःपर्वतराजपक्षेद्वि
तीयोऽर्थःबृहस्पतिःनवमेनसुवेदः
जीवःसमनवद्धिपञ्चमगतःइत्यर्थः
तथासुवर्णीशोभनवर्णाश्चाकृतिः
यस्यतथाविधोविग्रहःसन्निवेशोयस्य
भासमानाकृतित्वात्बृहस्पतिःभ्रा
जस्वेतिश्रुतिःविशिष्टाग्रहावाविग्रहः

दे.
टी
२२

सन्निवेशस्य समानाकृतित्वात् बृ
हस्पतिः आजनेति ख्यातिः विशिष्टोग्र
ह्रो वा विग्रहः नागराजदन्तिनः प्रथ
यास्मरथ्याः गजवाहनत्वात् प्रथया
श्रुतिः स्फोवा सर्वानुकर्षणं वर्तनात्
इति तृतीयोऽध्यायः ३९

भवभयभवातीततत्त्वतत्त्वज्ञा
मोहरणरकरसेने हिहितार्हि
सहितार्थद ४० दयादत्तदहा
ज्ञानितिम्यानिवविरामय य
मायत्वेयतित्वावर वन्धवरे
एणमाम् ४१ हास्यागदावन्यो।
युगलकम्

हेभवभयसर्वानु
हभवंसंसारंप्रतीतनिर्मुक्ततत्त्वेन
परमार्थेनतत्त्वज्ञानकृत्स्नंजानातीति
तत्त्वतमोहरसर्वजनानामज्ञानध्वा
न्तहरणेविपक्षकण्ठकोठरणार्थेर

भे

व वा ष

ती

त्व त ज

मो

ए हर क्र

सेसे

ता ता स

ष्यर

वा स्रा त्व

मादि

रा त्व

मप

सा ति त्वं

वा

च

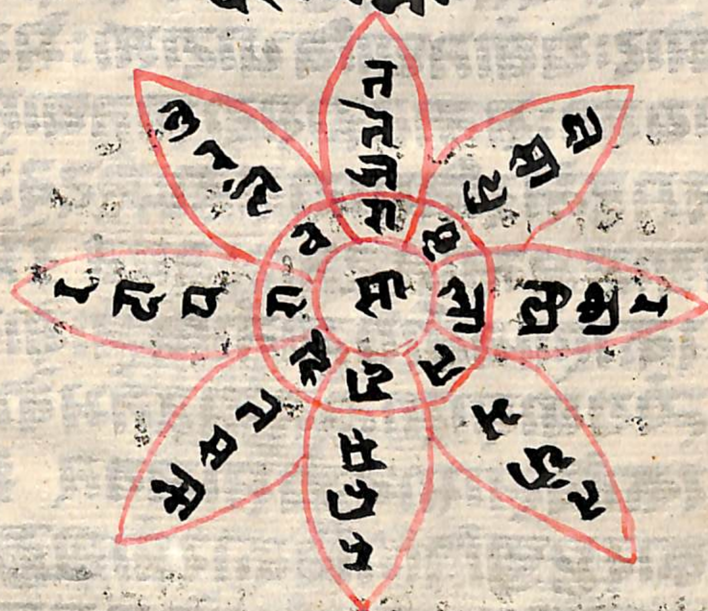
क्रहेवाकिन्नुमेर
वक्ष्यतरसेनकृपा
विशारदश्चादेरा।
णपहिहितमर्व
जनेभ्यःश्रुहिभ्यः
शेषादिभ्यःसहि
तमहत्तादिभ्योम
केभ्यःश्चयदद्दरा
यांदद्यददयायां
दत्तकुशलश्रया
निपापानिदहशा
न्तिनयनिक्ष्मानिपा
पानिविरामयश्रयः
हेतोगमस्मायते।
मामरणायमिवाल
मास्यांयतित्वाप्रया
त्वह्वूवेश्रवरत्ववाव
यवेरणाइस्यामंत्रण
पदानि ४८

ईं. हे निधिदनाथकुवेरस्वामिन् हे।
टी नेत्तिनियेततनोदितातोदाः रोगाः त
२३ नतोदितावहलरोगिताः नियनेस्व·
न्तसमयेनतुं देहं तुदति अथ यति
यतस्ततुतां नद्वयतीवहले समर्थः

ततुतांदधतीततोनदिता
तददतिनीतितिनिधेनियनेता।
तुम् निधिदनाथततं न तुनू
नं नतु तिथनेतददिं दनिददा
निते ४२ तवर्गवन्यः

ततो स्माद्धेतोः अहं ते तव अग्रं नत्वा नमि
दं तु तिथं न स्तुतिरेव यतो विज्ञे निद
दानि नेतः विश्वस्थितिरूपायाः निधेया
सदतस्य विस्तीर्णाम् नतु स तु विकर
एतु विलवितानाद्वराभ्यां तवर्गवन्यः ४२

सागजेतेनत्तुरलेवरदायराक्षा
साक्षायदारहितसन्महृदासदा
सा सादामहाहृतभवोत्कर
काविलासामालाविकार
इष्टसाद्यततेजरासा अष्ट
दलपद्मः

हे भगवन् असाराश्रयोगणाकासोश्रा
यततयारहितः असारापदारहितत
थासहश्चतनत्याश्रतमालयापाणि

कु॰ गयासहवर्त्तितेयः सततदामन्त्रणाम
टी साक्षितसाक्षितेतेतेवसंवध्यिनी
२४ सातन्त्रुः राजतेव रान्द्रात्मीतिवरदा
परान् अभ्यनीतिपरासापरेषां प्रा
णाणां आसः कोपोवाघस्याः सका
घातसन्दह्रुउन्कृष्टोत्सवः हासः ।
प्रमोदः येषां तथाविधादासाः सेव
कायस्याः सन्महह्रासदासातथासा
दंनसहन्ते इतिसादासह्राः मृदवः ते
षां आसमन्तात् हृतः भवपव उक्षेः
करकाणां वर्षोपलानां विलासो वा
कुलं यथासासादासहाहृतभवोत्
करकाविलासाकथं सालवत् अ
विकार इत्युनिर्विकार प्रोत्कृष्टो
त्वात् तथा अजरसानविघ्नेन राया
आसाआस्यायस्याः पद्मवन्मोघं वा
सत्वहेतेन ४३

हेभगवन्भव सन्तुष्टानतत्रासव स-
म्यक् उक्षैः हृतानि छन्दांसि यस्तु-
हुष्मभनीति निषेधुनच्छावियश्रतनो
ववहलाः स्तवाः स्तोत्राणि यस्मा
दशानवसंवयिनीतत्रवराउन्हुष्टा

वरासार वरासार प
राभव पराभव सन्तु
ष्टा सन्तुष्टा नत्र
त्राव नत्रासव ४४
यमकावली ॥

तेष्यासाराः श्रुत्योघवराः तेषामासा
रोवहलवर्षणं तत्र पराउत्कासार
वरासार परां तथा भवं मोहं विपत्ति
पोषयति अभवं परां तथा समन्ता
उष्टा भैरवत्वाउत्कटा ४४

दे. सात्वमूर्त्तिः यमनियमादिभिः गुणैः
टी साध्या आराध्या मा काया भावितत्वा
२९ न सत्ताप्रिया भावितत्वमता तथा र
सा वीतरागा तथा सा रतया उत्कृष्टत्वे
न वाञ्छिता उपशमिता विभापयाकस्य
रविजस्य मरसोः सदा सर्वदेव ४८ सं

साध्या मूर्त्तिर्गुणैर्योनेभा
वितत्वमतारसा सा रता
वाञ्छितविभा रविजस्य स
देवसा ४९ द्वारिकाबन्धः

क्रुतकश्मीरापभ्रंशश्लोकः हे भव
के भूमै रेवमूर्यवत् प्रकाशादकूप
वे मदनस्मृष्टे मदनारे कालेस्म मये
हेस्मा वमदृश्य वेन रत्नागोनवतैतयः
तन्संवेधयनं स्ष्टं हे स्मरामि मदङ्गिकिंन
यामि परमां गतिं इति यत् यमस्यारे

यमारे अरसंतसा।वासनोज्कितस।
दानिंसनवतह्णएदेवदिवक्रीडअव।
हारादियातर्थवावकअनवदयया।
कृपयाचितअासअवलस्थिरउक्ति
प्रयते उयुक्ते उक्तिप्रक्तेमयिविषये
अतपवमामवरतिप्ररणप्रहषसं।

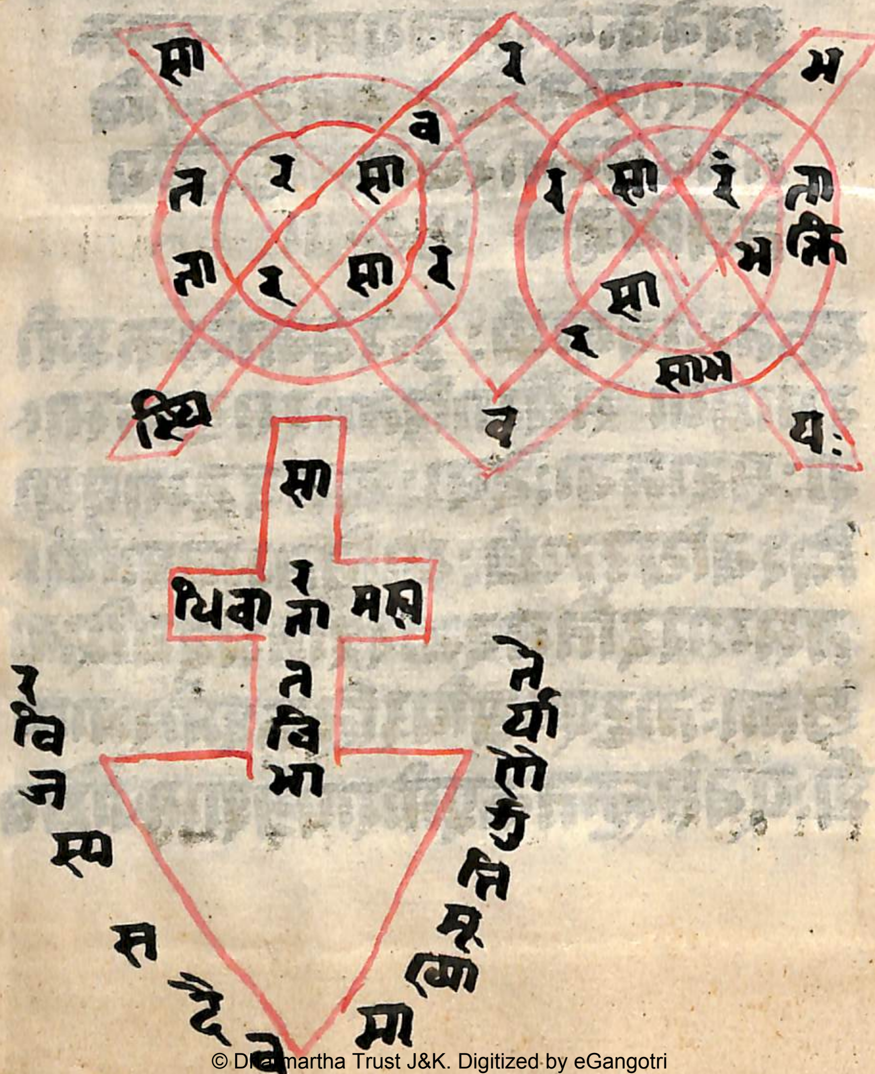
कुरवेकालेसावयमारेरमप्रक
मारसदानवदेव अनवदयावि
तभवमदनारेचलमाप्रक्तिय
तेमयिदेव ४८ ॥

स्कृतभावपार्थः कुरवेकालेकश्मी
रभाषया सर्वेमारिताः रमप्रक्तसा।
गाः सदानवाः देवाः अनवदभाषया
निरवयिरसर्थः याचितभवप्रार्थि।
तसमारइतिमदनारेरतिमदवक्ति
प्रक्ताः ताहृशाअपिइतिकश्मीरभाषा
र्थः एवंसस्कृतकश्मीरापभ्रंशभाषाश्लेषः ४८

स्तु॰
टी॰
२९

सारसावरसारंभनरसावरसार
ता तारंसाररसाभक्तिस्थिरसाव
रसाभया ३ उलसद्विजराननद्युशिव
सद्विजराजयन् मूर्तिराभातिते
भव्यासास्थिराभाः भातितेज
सः ४८ अर्धभ्रमणबन्धः शुभम्

96

हृशिवसहिजराजचन्द्रभूषणास्मा
यांश्रुतिवारोशुभ्मैः महारंभेणावर्तते
विश्वकर्मणावर्ततेयः तदामन्त्रेणम्
तयाभक्तिस्थिरतयाउलसन्नुविज
रः जरारहितः तरुणश्चानन्दोतिर
तिशयश्रीतिलक्षणोमोक्षपर्यायो
यस्यसतथाविधनवसंवन्धिनीस्सम
तिः भव्याउत्कृष्टाश्चाभातिश्रुतितेज॰
सः परमानन्दस्यश्राभास्फुरणायदा
रुः देवः सकोपिजगतीप्रकाशइति
तदंलेस्वात्मावबोधंपुस्फातितेजोम
योस्तमयः पुरुषोयमेवसइत्यादिन
तत्रसूर्योभातिनचन्द्रतारकानेमावि
द्युतोभान्तिकुतोयमग्निः तमेवभान्त
मनुभातिसर्वंतस्यभासासर्वमिदंवि
भातिइतिरेमासूर्यनिर्मलपरमेष्ठि।
भिरित्यादिभिः संवादैः सर्वदर्शनेषुप
रमात्मनः सर्वतेजोस्फूर्तिशाध्यसर्वस्व

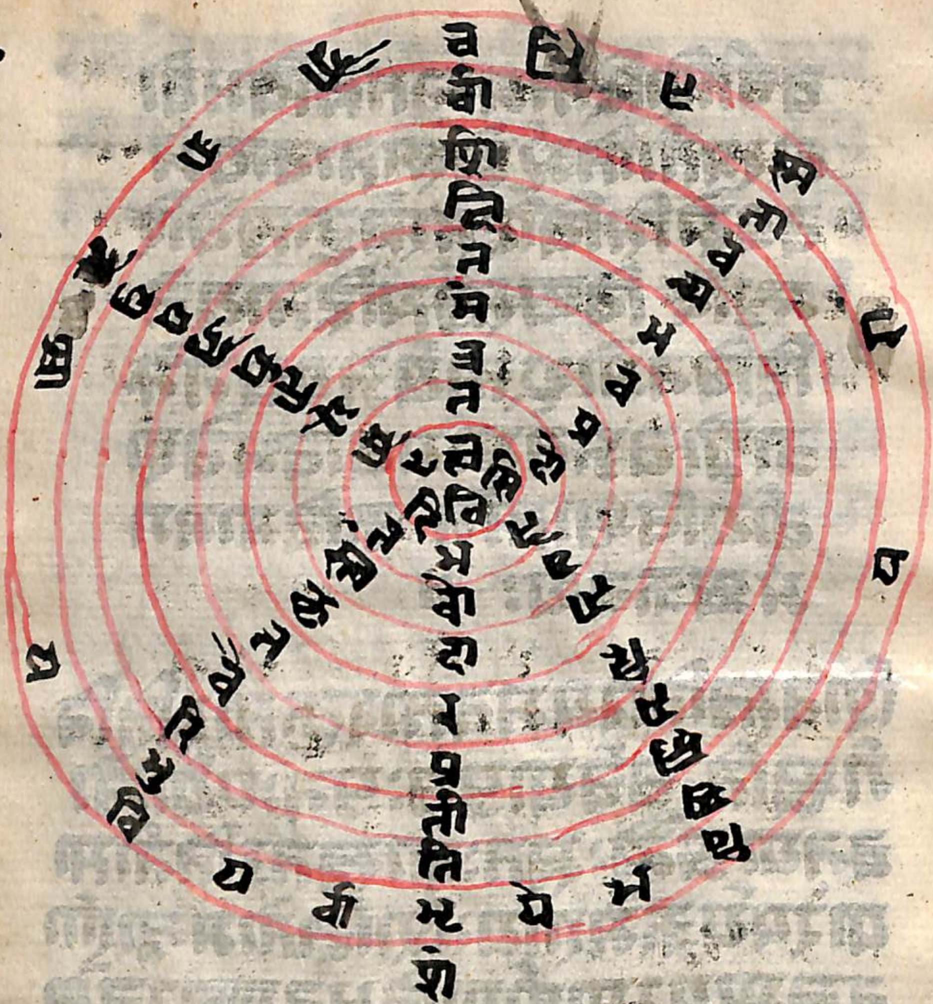
ई
टी
२०

इंत्वविश्वकर्मेमितिस्मिहमसृहकाय
माञमस्तोवेनकिल्बिडुनितंश्रवि
स्तरमयात्प्रकृतानुपेयागाश्चनवि
तमसपश्चितमसृटीसिक्तरमाश्रवर
मेष्ठश्रवगतरमेष्ठवालिमप्रायेष्ठ
श्रेरताश्रमस्क्रानारेसंमारोस्तारणेता
ः समष्ठौरसोयमाः मातथाविया
वेरेष्ठसाभयाश्रमयदायिनीपवरुं
पातवेवेति आद्योऽनुजवन्यः द्वि
तीयस्यानुवन्यः ५८ ॥

वर्णशिक्षितमन्त्रतत्त्वविभवो
दारप्रतीतिर्भृशंशस्तस्तावन्यभ
वप्रदोसिविदितस्त्वंकृत्तवेरि
न्भुवि विप्रस्तत्समहितायते
दिविनमोभृत्नार्थजेयघनेन
त्राग्नोचकृतस्सरागविभवेण
र्वीयविस्मात्मने कविनामग
र्भस्रक्रवन्यः ॥

शिवस्तुतिरियमवतारकृताइतिनि
गच्छति वर्णयाषुनःपुनःपर्यालो
चनयाश्रमैः स्वतःशास्त्रतइतिनीसा
पारंपर्यक्रमेणचः शिक्षितोमन्त्राणां
तत्त्वस्यपरमार्थस्यविभवस्फाररूपो
महिमातेन उदाराप्रतीतिर्यस्यतथा
विधः असिविप्रगुरोर्गुरोः कविनाम
गर्भस्रक्रवन्यःशिवस्तुतिरियमव
तारकृताइतिश्लोकार्थगच्छतिसंव

मानविशिष्टेति माद्यवक्रवन्यात् वहि
स्रतीयावर्त्ते शिवस्क्लरिस्मादिस्त्रतीया
वर्त्ते शिवस्ततिरिमादि द्वादशान्तरी
तिनिगंच्छतिमवान्हविमशोगुरुः

अतस्त्वयानतुशिदिव्याभ्रंशंस्मरति
मृशंस्मृज्ञाभक्तजनानांवन्द्यज्ञान।
युक्तंभवंजन्मभुक्तिमुक्तिसाधकं।
ददातिप्रियः सूतथाविधः मनुष्यजन्म
नाहिबुद्धिबलेनसर्वंसाध्यते अत
एवभुविसर्वजनानांविदितः सम्य
गज्ञाहेहेतूनवैरिनकृतावैरिणः कामा
दयः अन्तरावाह्याश्चअन्यकावैरा।
दयः हे विश्वतस्य विश्वासिनस्सर्वान्तु
ष्टवान्तस्मात्तभ्यशार्वीयविभवेवि
श्वात्मनेनमः दिविदेवभूमौअर्थात्
स्थितिभ्योहितायस्वरासत्वगुणाश्रया
नातउपरिभगवतः सहूपवस्तुवि
नमूर्तानांकेपितानश्वरयोयेनसपू
नारिःतथाश्रजेयोऽरवगाणोषनिना
दोयस्यसतथाविधंतथानेशोयोऽस्तुतः
स्मरोयेन एवंविधायसर्वात्कर्षवते
विद्यासम्यगज्ञानरूपाः विद्यातिरा।

दे॰ टी॰ २९

स्कारिणीभगवते हृंविद्यायामन्तमध्य
तेसर्वागमेषुमहाविद्याज्ञानयोगर
तिवनदृष्टंविद्याश्रात्मस्वरूपंयस्य
ताहृष्ताते नमः ४९ ॥ हेभगवन्न
सरसतिमातन्दमयश्रुजरातिमतक

मारास्वरद्याविपद्मादरवरवा
द्नायविज्ञास्वरामा सामास
कारणवाणिवरस्वरणविवाण
रक्रासमासासणपाकृष्णमउ
स्यावतसरसतवमाङमरहा
कृपासा नासासमाकृतसा।
तत्रजरघुतज्ञानकृमासा।
माना ५० प्रतिलोमानुलोम
पाठः

णवनश्राश्चर्यंत वंसवयिनी।
तत्रःमारस्यकामस्यश्रमूनदलिउ
तिमारास्वछ्राश्चविपद्मा प्रतिपदव
जितानथाश्चदरंनिर्भयकृत्वाहान

न्त्रेणवैरम्यउत्तमेभ्योवैरेदलाकुशः
लाश्चपविघ्नानिविघ्नाहशोभमनोरमा
पार्वतीयंस्यासासास्मिवैदेश्यासमस्म
त्रिदिवनारण्याज्ञायतेरणत्राश्वहराणं
पुरनगंयोरिपुःअतएवत्राणेसक
लरत्नानेरक्षाअतुरागवतीअसमा
नविद्यतेसमः त्वलोयस्याः साविश्व
प्रसिद्धाशापेनाकुष्टुः अमहंनाकु
राणांस्वः आत्मायथासाउनामष्टा।
सर्वेजनहविचासम्भमष्टाहृपया
श्रामःस्थितिर्यस्याःसाकृपासाअत्र
चित्रकाठेशमयोरभेदः नश्रमाश्रवि
द्यमानासायस्याः साअपित्रसश्रीका
समाश्रविनश्वराकुनत्राभक्तानांसे।
वयाश्रनरंजाश्रजराणांदेवानांयत्रुतिः
स्तुतिःतेनजातंकृपंयस्याः अतएव
सहमानेनवर्ततेयासमानास्वायस्या।

ई.
टी.
२.

30

ह्वं प्रतिलोमाद्व लोमतः ५. हे स
दाशिव त्वमेव तत्सर्वकालं च पिता
महाणां मातृ इति देवानां ब्रह्माणां वि
ष्णुप्रभृतीनां सम्बन्धिनः विभवस्यपि
स्वर्पस्यतानि मानाभवसि नूनं निः
श्चितमन्नूनं कृत्वा त्वं अकाशराजि

पितामहाणां च पितामहाणां
भवस्य नूनं विभवस्य नूनम्
त्वराजितानां त्वराजितानां
सदाशिव त्वं त्वं सदाशिव त्वम्
५। सर्वपापहरं घनत्यघमकम्

मनं तथा तु त्वं वैरतिनिन्दापरैर्वा चाले
प्रतिपदैः अजितानां त्वमेव शिव
हे शिवस्य भावः शिवत्वं कल्पा
णभावः ५। ॥

ओं ह्रीं नेति महायमकं युग्मम् हेहर
वीरकाय तथा वरउत्कृष्टाः ओं ह्रीं नमो
गारित्रिरत्नादिवृत्तभायस्मात्स ओं
ह्रीं नमो गाभः तथा मन्त्राणां तथावि
धसर्वत्रमवरीभेवस्फुरणात् नउ
क्तं नमाजीवकालाकाचिन्तनात्न

ओं ह्रीं नमो गाभरणादरायसदा
नयज्ञानकविग्रहायसभूति
वेतोहरवीरकायवरायनेमः
ओं नमो रुद्राय ५२ ॥

ठयवर्त्तिनीमाश्रीविश्वकलायस्मा
मधिष्ठात्रीनविद्यते इति न्यूनं नमः
ओं ह्रीं णिरन्द्रिणिदयते पलायतेम
नः प्रभृतीनां सर्वेन्द्रियाणां बाह्यप
दार्थानां च तदधिष्ठानमन्त्रेणग्रा
हकयासत्तासिद्धेः यदाहुः आत्मा

हं.
टी
३१

31

मनस्तामंगुरुमतेमननमिन्द्रियेणइन्द्रि
यव्याप्येनेतिरणाद्दरायरणान्दैमस्म
ग्राम्रान्त्रूस्वदरःनिर्भेयःतस्मैरणादरा
यस्वद्दालव्यजयत्वात् सद्दानःकृदक्षि
णःयज्ञान्तःयस्माद्धेतोःसर्वयज्ञसमा
दनवेलायांहदुमीमथीमेवदक्षिणा
दियजमानाविनश्निताक्ष्मयज्ञस्य
कृणीतानभवतिमृतोयज्ञेस्वदक्षिणा
भृतिर्नीसायजमानमूर्तेकंजलंमूर्तिः
विग्रहोयस्मात्तथाविधायश्रम्भुमूर्ति।
त्वात्शोभनामूर्तिर्यस्यश्चंभूर्यत्रत
त्स्वमूर्तिपेक्ष्ययेणभोगःसमोदुर्द
स्तरेछायाश्राप्यतेतथाविधंकृत्वाय
स्मकुर्वयेइतलोकात्चेतइतिपद
च्छेदः श्राचनेमुक्तिमार्गेसज्जनमक्रमे
नविक्नारेणसमस्ततेनमस्तद्दायेस
कोमः श्रयान्तंयथावरायवार्थं
सज्जनानांमोदर्दायतामम श्रीहीना

न्ताः नागराजाः तेषां ये भोगाः शरीरा
संनिवेशाः तदाभृतेश्वादरो यस्य स
दा सर्वकालं नाथं स्पृशामाष्यितिं जा-
नातियः तत्संबोधनं श्रनतकंशतिवि
ग्रहे विरोधो यस्य स तथा हे भूसाम
स्पाष्टः गगोणवितेताहृः वीरकोनाम
गणो यस्य स तथाविधायेति महाय

सार्धं सुकृतिभिर्यत्नैरमरैरु
तमस्तुत्सा साहसानांविधिं।
गम्यतुरासदतेजसा ५३

मकंयुगमम ५२ ॥ सुकृतिभिः
सत्कविभिः सार्धं यत्नैः प्यानध
रणानपोभिः अमरैः ब्रह्माभिः स्तुत
स्तुतं श्रज्ञसा साम्प्रतं साध्येदेववि
शेषैरर्चितं पूजितं येन भगवता

दे. इयं सा भूः भूषिता तथा सा पुष्टान्ते
टी यस्य सततादृष्टा तथा सा रङ्गं पयस्य
३२ तथाविधं त्रिनेत्ररूपं पश्यत्कृष्ण भक्ता
जनेषु सादरं सा हृष्टा नो विशरदाह्वा

32

सा पश्याश्चितं स्तवे येन
वरेयं भूषिता रसा
सा पुष्टन्ते सा रङ्गं पं
त्रिनेत्रमति सादरम्
५४

दीनानां नियं स्थानं तु रासदे नते जसा
द्वैतु नाम सर्वैः कैश्चिद्देव भक्तैरगम्य
एवंविधं सदा नमस्मैरहं स्तवे इति
श्लोकाभ्यां विशेष्यवाच्यः युगलकम् ५५

ये
दू
सा:ं
त
थ
सा
यु

त्रिंगुदूर

तिमत्र

धेवेस्त्वंतंविद्यासारत्ताविधं ॰

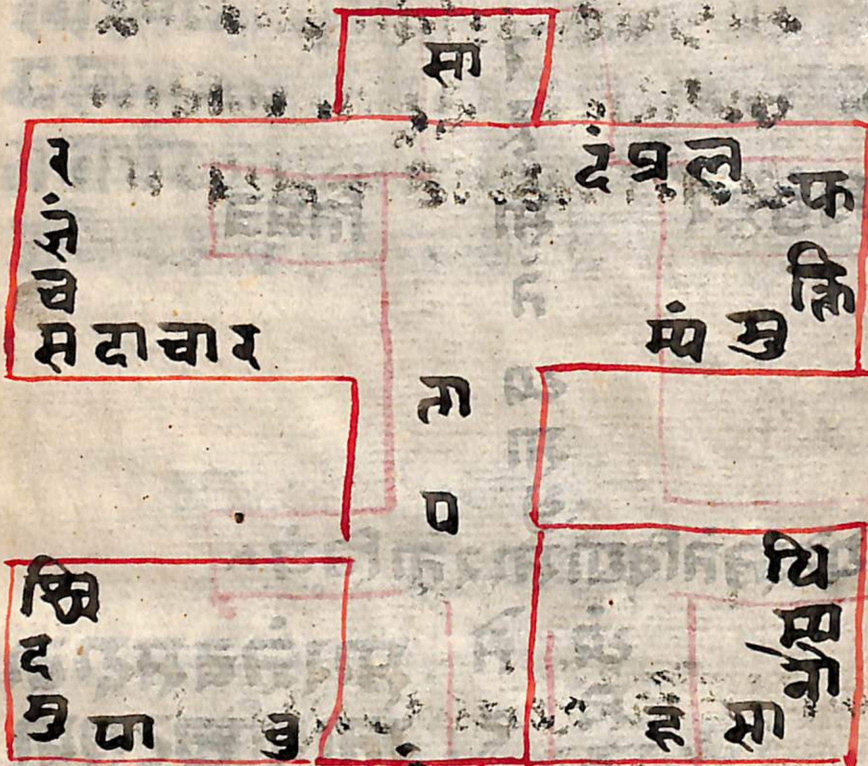
धं
स्व
कें
ति
अ
य
लि
र
स
रे
ज
त
म
गी

ते
द
स
ता
उ
त:
श्व
न
पिं
ति:
ता
स
द

सा

सारत्वंवसदावा
स्तापच्छिदमुधा
वरम रंहसातो
मायिपतारमंत्र
क्तिफलप्रदम्
मुसलबन्धः

कं. टी ३३

सांशुक्तितत्वं ज्ञानातीतिता-
ध्यावियुस्सदाचाराणां समयिनां तापं
त्रिविधं क्षिणोति यः उमावल्लभन्नाउमा
वं सर्वोतिशायिनं हंसात्वरयाश्र-
पतयासर्वैश्वरत्वेन रमंशुक्तिफा-
लप्रदद्राय: तमहं नौमि ५८ ॥

साधुचक्रकृतं वन्दे रेणुकोद्भ
वं शौर्यदम् दृष्टाविपाटिता
येनगजस्याविजितारसा

चतुर्वंधः

दृष्टाविपाटिता येन गजस्याविजितारसा

साधुचक्रैः कृतं निषण्णमस्त्रैः कृ
तं रेणुकोद्भवो जामदग्न्यः तस्य शौ
र्यं दशास्यस्य कर्मशिक्षा प्रतिपाद
नेन येन तु जयस्य गजानासारसं दृष्टा
विपाटिता उन्मूलिता अजितवरा
सा भूः जितेति चतुर्वंधः ५०

ऋं॰
टी
२४

सा
वर्तामित्रपरसाणवोपिकतमेस्थि
सा

सावर्तामित्रपरसाणवोपि
कतमेस्थिता सामानेक
सतेभ्योपिदेवमतनुर।
न्नुसा ५८ प्रारब्धोयं

संसारेपितृपुत्रभ्रातृसुहृ
त्प्रभृतयः सावर्ताः भ्रमन्तः
नवनवाः कथमेतावत्
भ्रमत्स्योविस्तारणायोग्य
त्वात् भ्रमणाः तेभ्योमध्या
न्मतनुः एकस्यापिनसा
भासादीप्तिः आत्मनोवाते
षांभवत्राणासमर्थोतिमित्रस्यपर
माणवः ५८ ॥

सामर्थ्यं संसारसागरतरणायोगं पद
दातिय: तथाविधतत्त्वमूर्त्तिः सर्वका
लं नीयात् रसासारसमाधाम मध्ये सा
रउल्लूष्ठश्च रसावीतरागासारास्थि
कृत्वास्थिरः श्वासः स्थितिर्यस्याः त
थास्त्रुविविदिता ५९ । खेत्र्वव्याम
मूर्तिभिः सत्वभिः रश्मीभिः वर्यैः क

सामर्थ्यादस्त्रमूर्तिलसदाजी
यात्स्वभोरसाः सारसासारसा
रास्थिरस्थिरासा विदितास्तुविः
५९ त्रिमूलवन्ध: ॥

विनामगर्भसृक्कः कृतेचक्रमिदं वव्ये
रवतोरणासमभितिरित तिगच्छति हृ
श्रतभगवन् रथ्येमसतिः तैर्ववि राज
तेवव्ये रणाव मायीयकारणेः पाशो
यंतः उपलक्षिता सारा ड्रलेभमत्तुष्म
जन्मप्रासाभवासतीभियायमभी

श्री.
टी
३५
35

साश्रातीपरा उत्कृष्टावंरहसावरितं
पह्मिंमांपाह्रीमर्थ्यः ६१
साविंउवकन्वांनीत्वामवतीकृ
रतोंविभो विभारेकृहतेकालस
नादोबंमधिश्चिरा डमरुवन्धः
सारावय्यैनीजेविभोभियातामे
मतिः परासाराजनेविनैवत्वांभ
गवेह्रिंरहसा कलवन्योपम

प्रतिलोमानुलोमगत्या पतस्या
सस्तुतीकरणंसहेममार्गसर्गः
शोभानूपत्तमोविष्णुहोसिसि

प ति स मे
सा या भि भा
वि तेविते त
हंहिनेवगर्भतांव
भा वि ज्ञ त ये बी ता सा

हः खविमोद्व हरोह्रासोग्रः
सङ्गममहेशः सा सहेममार्गसर्गः

सोहेमसङ्गमग्रामोहारोवक्
वामोविष्णुहोसिसिठोसिविमा
कू यवरमाग्रोसोगासमहेसो

सहेममार्गसर्गःसफुत्वप्रतिशोभानू
पाःत्तमायस्यहविमोद्तःवरःयस्यसंवधी
श्रद्दासत्उग्रःसङ्गमेसामन्त्रणम् ९२

दे॰ टी ३८ 36

भोभगवन्निनस्वामिन्देवमनस्तवन
श्रमाःअनमाःसश्रीकाःयस्यसतादृ
शिवयश्चविद्यमानामालक्ष्मीयेषांते
श्रमाःतथाकृत्स्नमेषोःकामस्यया।
स्पदःदर्पातिशयःतस्यद्वतेह्रानोश्र
मायनिश्चयस्यहेतुकरत्वात्साधुना

पाठेनसाधुनामाया
कृत्स्नमेषस्पदद्वते
परस्मैसतेजायोभ
नमस्तेनमस्तव ९२

यथाउपलक्षितेतेतुभ्यंनमःअस्मै
श्रुतमवगोचरत्वात्संविद्रूपेणवर्त।
मानायअपशब्दाभासःपाठेनइति
साधुनामायइतिकृत्स्नमेषस्पदद्वते
इतिपरस्मैइतिनमस्तेनमस्तवइतिप
तेस्मात्तुवेअपशब्दाभासनेपतिअपशब्दा
भासाः ९२

मत्तमयैरैणानन्दिकावर्तितबन्यः हे
कामदसर्वाभिलषितदायिनि इयंमम
विज्ञाप्तमेयंवह्लंमस्त्रैजननयित्री।
जननयित्रीत्वर्थः इयंकायतननकाला
द्वयंकार्यंपश्चिन्नोतवसंवय्यितोहृ।

किंतेकार्यंमर्गंभयंकामदका
लाश्चित्तेयंमेममन्तुम मेयज
यत्रीसंस्केभालाटगिरिटकुलाभा
नवदृष्टिंसुकेनैत्रणानःकिम्

ष्ठिःभालनलललाटानृश्रगिरिटलाभां।
वह्निर्वज्ञश्रुतिंसंस्केप्रकाशयतिमा
हृष्टिरेतेमनन्दमनेत्रैस्त्रष्ट्रदयंनेत्र।
णानःदार्थ्याणाकिंनत्रैसंस्केकिमितिम
स्मानमकोप्रतीर्थः ८४ ॥

इं॰ टी ३१

इकारान्तपक्षरोयम् हेगिरिहिथि॰
जितगिरिभित् इन्द्रः श्विथिः ब्रह्मातौ॰
भुजंगमेनशिरच्छेदनेनचजितवा
न् तस्मैवाथंनत्वमितिविछिज्ञानेहि
किंकिंहिविवैरिणियागीः तस्यास्थि
तिसत्रिथिंष्ठिन्दिविदारयश्रुतपव

गिरिभिह्निथिजिहिहिविष्ठि॰
न्दिस्थितिगिरि श्रीथिसिहि
थिथिविथिविष्ठिगिरितिवि
द्विथि ८०

नोब्रह्माकंश्रियेसिद्धःथिथिपत्रा
यंविथिविथानंविद्धिविनाश्रपरि
ज्ञानमयाभीतिः संसारभ्रमणान्त॰
स्याविष्ठिलिः विच्छेदोभवतीति॰
सर्वत्रयोज्यम् ८८ ॥

स्करवन्यः देशार्वविभोगुणोरतश्रज
रनगाहितेतवनतनयः नीतिः श्राचारः
प्रुभाप्तिष्ठतेविनरणोदानविषयेपरं।
श्रस्थविरंश्रियेपरउत्कृष्टोयोजयः
तस्मिन्सतितस्मात्देसरपतेकृपया

शर्वनयः प्रुभोविनरणोगुणोर
नविभोतिष्ठतेश्रियेजरपरंपा
रजयेतत्कृपया सगाहसा॰
मावरुचाद्शायसप्तितेपरा॰
संविसंविसरपते ८५ ॥

तंस्वचाहरमणीमाश्रवमंरतता॰
मयासामच्छेसावराउत्कृष्टायाहकृ
तयासङ्गोहितेविषयेयसरसंवि॰
श्रतिसोक्षितयाविधंसंविसष्ठकानि
इन्द्रियाणियउतत्दशीय ८८ ॥

ई॰ टी ३८ प्रतिलोमानुलोमपादार्थः हे भ्रमर
नुत हे दिविविविदितहित हे मरस्मला
ध्यात्मविश्रान्ते हे वशिंना जितेन्द्रि
याणां दमद सर्वसह त्वदायि नमम

कालाक्रान्तानतनु रमरत्नत
त्रस्तेयं मेविदितहितदिवि
नश्यत्सग्रेत वसरसवतम्ला
निःसेयं वशिंदमदशिव ८०

संवन्यिनीत्यं तनुकालेनाक्रान्ता
नत्वा वत स्त्रास्त्रैयतव प्रभो रयेन श्यत
तिसेयं म्लानिः शिव सर्वेषां श्रयस्क
र भ्रमरविलसितं हुतमम ८१

द्वात्वसन्नापविद्यानुनजनितत्वगा
त्रारिप्रवेनजेया मारामिश्रोस्व
यांविरतहृदरसख्यापिदत्वापरा
काशापाकुस्याष्ठनत्नावनमतन
निष्प्रकारगस्यानपायायासार।
ष्यागदज्ञाशिवतत्वरमदत्वाति
स्थितापरासा सारापनाह्यतित्वा
दमनुनवशित्वादराम्यारसाधा
यापानमागरकाष्ठनिजननमन
वज्ञानन्यमाकृपासाकारापत्वा
दपियामरकृतरवियोचसख्या
चिरामायाजेनत्वेषुरित्रागरतति
जततत्राविपत्रासनाद्य ८१

प्रतिलोमानुलोमाभ्यांस्मायतात्रयं
साशिवतत्त्वःपवंवियासतोष्ठनिजा।
नेभक्तलोकेकारापन्नातसंसारवश्या

ई॰ नञपियांनयतियतः दानेऽशासनाऽ
टी न्यगुणिवर्तिनीतथापविशाशासमन्वात्
२९ वृतंस्तवंनेयेषांतथाविधैः ज्ञानैः भ
क्तजैनैः जनितोयोरणाः विपद्वैः सह
कलहः ततस्तापयतेज्ञानतजनितर
णज्ञारिपुत्वेमतिश्रयस्यराद्विमिन्जे
यामारस्यकामस्ययाभिग्योत्तपला
वण्यकान्तिमत्वात् शोभातयास्मा
न्नवर्यातगुकैरपर्थैःविकद्वयन्तुंतरमा
णविरतंस्मृतासामक्तिः तत्कृत्ततिष्ठ
वतीतिविरतकृतपरंश्चसर्वस्ययाि
श्रविच्छिन्नस्यवाहेणदद्यापत्कृत्स
कृशलापरान्शत्रुनश्चकतिकोऽह
लेनलंघयतिपराकाशापः श्वहप
यस्याशापकृत्सासर्वेषांकृपयावरद
यिनीत्वात् अथनेत्रुत्किंगमनंजाना
तिअयुनक्ताऽयथंनेत्रनेनानस्कारेण

ज्ञनैर्जन्मनोस्तुस्वतिश्रयनमनज्ञति
स्फुकृतारगम्याविस्तारकेनोपायेनश्र
नपायाश्रयिनश्वरीपवंविधायाप्रसि
द्धासारम्भमागदत्वमारोगपयस्याः
मारम्भागदत्वाश्चमदत्वेदीनतामति
शयेनहरतिपत्तस्यभावःश्रमदाति
हृतापरासापवंविधासारावहला।
याश्चापदःतासांभावःसारापन्नात।
स्माहृतिविहरणभावःतस्मात्सारा।
पन्नाहृतिवात् तथाश्रमरञ्जनवाशि
त्वातहरस्तुतजितेन्द्रियत्वात् श्रग
म्यडम्बापाश्चरसावीतरागावपातेर
द्दणमार्गेचभक्तजनायरक्षदानेर।
क्तारूवाकिनीतथाश्चनवत्ताववि
घेतेश्चवत्ताभक्तजनंप्रतिश्चवहेला।
यस्याःस्तथाश्रासमन्तात्कृपयाश्राशा
यस्याःसकाशात्तथाश्चदरःकृतो
रविःयथाप्रस्फोटन्नदलनात् श्चरद।

ई. टी. पु.

40

कृतश्च विघाचतत्रः सम्भ्रमो मेवयाभि
रामाभक्ता नभिरमयति याकारणद्वा
दपि स्वर्गीत्संसारस्वरूपात् कारणभूतात्
पापवर्गं नयति या जानश्राधारा शक्तिः स्व
नवैसति प्रभुत्वे सति पुरि भुवनेश्वा
णरक्षापालनोद्युक्ता या नितान्तसु
हिंसादिरष्टधानामपित्राघतेपरेण
रूपेणाचितिष्ठति स्रतयवाविमन्त्रा
कल्पादावपमनस्वरी सनादासश
ब्दोल्लासायतनम् न सोऽस्ति प्रत्ययो लो
के यः शब्दानुगमादृते ऽनुविद्धमि
दंज्ञानं सर्वं शब्देन भासते इति वच
नात् शब्दात्मकं परं ब्रह्मस्वरूपग्रा
लकम् ८९ ॥

हेभगवन्त्वष्यंसमिष्टंनमोस्तुस्वर
द्विषांदैत्यानांधामनिवारणायतेजो
रूपनाशनायत्वष्यासमिष्टामनिवारणा
यसमिष्टामोनिदन्तिनोदात्तोभक्तत्वा
न्भव्यायसर्वोत्कृष्टायश्रुताकुलाय
सम्मरहितत्वात्संसाररदावाप्रभवे।
स्वर्द्विषांधामनिवारणायत्व।
ष्यंसमिष्टामनिवारणायन।
मोस्तुभव्यायभवाकुलायसं।
साररदावाप्रभवाकुलाय १ य
मकम्
राकुलायश्रुताय १
श्रुत्याथोह्यदरः द्विश्वरः श्रसंयुक्ताव
रः सूर्यभ्रमः सर्वतोभद्रः समुद्रकुय।
मुकंमालायमकंश्रावृत्तयमकंगूढ
चवर्थः गूढत्रिपादः गूढद्विरशादः।
रोवागोमूत्रिकादयश्चबहवोबन्धाः
अत्रश्लोकेऽथकुप्रस्तार्थप्रेक्षणीयाः

ई॰ द्वितीयः पादयमकः हे भगवन् रसारस
टी रसेभ्यः शृङ्गारादिभ्यः अरसः विमुक्तस्त्वं
४१ दामन्त्रणं तथा सारसार असारात्संसा
रात्साररूपा दृशा अरीणां समूहः आरं समर
आरेण वर्तते यस्तत्सारं च तत्सारं बलं य
त्र सेयस्य सतद्विधा सा लोकोत्तरा
सा भूमिः आर आजगाम मरुस्थलीं

रसारसासारमरुस्थलीं त्वं दते
मधीहमतिधामनिश्चतो मां यमा
वेनवैर्ष्यामपीहमतिधामनि ।२।

मधिविषये धामनि स्थिते जसि सत्यपि
हं समारेय तः कीदृशी भूः रसारसासार
रसार सारसार रसार सार रससजघस्ये
आसाराः ते साराणि येषु तानि रसासारसा
राणि तथाति सार सानि सरः समूहो यस्यां
वाकृपणं नलसृाणि तथाविधायि मां तापा
यतीति अतो हेतोः यमसेनार्ष्यामधी।
मीहमतिधामनि ट्रहे ।३।

अयं श्लोको गाथानाभिः इत्याणोर्हृदं
सारेकेवलं नस्तुवन्ति अपितु सर्वे प्रबुध
नः अत्र द्वयदेतु शाक्याः दृष्ट्याः न दृष्ट्याः
अदृष्ट्याः तारदृशाजिनैः शाक्यास्तिथः
नथा हीणाः सात्वः संसारावसाने यस्मा
त् नथा नृणां मनुष्याणां बुधानां देवा

अद्वन्द्वं दीणामान्दं नतु यदि तम
यसत्कलं धीरविविन्न तुहं श्रीसा
रद्वानरदृतिरमसंनासगङ्गा
स्त्रिंतवा वधीलदेणालोकद
ममलयमहासरसंजेक्षात
ष्याणोसावन्नसवाहवगारिमप्र
णाकेतनेहस्तुवन्ति ॥४

नांवहतेमंयपेनसतारशांवसत्वाकः
लंभुक्तिमुक्तिरूपं यस्मात् धीरैरक्षयिरंभ
क्रान्तयग्रहंप्रतिविंतयस्यात् हं: सन्तन्न
नेसत्वोपरिवर्तित्वात् ॥

ई॰ श्रियामासायेरद्गोस्तराः तेषां हेतोरभस
टी॰ आदरोयस्मात् हेतोश्चर्मीलहेमणवह्र
५२ लचर्मीभिः सर्वदर्शनानामेकत्वं प्रस
धापनत्वात् आचारभेदैः भिन्नत्वे वि
नेसगङ्गागङ्गाधरेलोकेषु सत्सम
ध्येरत्नमेसर्वमहंन्नलयः अविनश्व
रः समानसंक्रमोयस्य सैवरसानन्त्र
णसंज्ञेपञ्चकृत्समन्नहंसे नाम्नाआ
वत्याः सर्वाहवेषुदेसधुहेषु गारिमत्र
णः येनडरासदत्वात् एवंविधं गाथा
गर्भीर्यं गाथायथा अंघ्रिणा दत्तं हृभ
सत्वंतङ्गःसारसहरसासङ्कःम् तव
लनकमलसमसंरणणोवमहारमण
तेहः अस्यसंस्कृतीकरणम् आर्यन
तुयभ्रमरंरक्ताङ्गःसारसुभरसाङ्गःस
तवचरणकमलसमसंराजंनोहूष
भगमनतवेति अस्याः गाथायाः स्प
ष्टार्थः १४ ॥

श्रावलिः स्वरास्वराणांमाजयेसंग्रा ।
मायजयेविषयेश्रदरोनिर्भयश्चादरो
यश्यानश्याविपश्रयरदराहेविभोग
ताविशिष्टभोगताइतियावनसदा

स्वरास्वराजयेजये
दरादरादमादमा
सदासदारतारता
विभोविभोगतागता
ताः १५

सार्वंलंसदारताथांगहेश्चेरतासक्ता
श्रमाश्रविद्यमानालक्ष्म्यायस्याःश्री
कामगताश्रावली १५ ॥

ई. अंघस्रोकोद्धदरः आर्योद्भूतं देहरस्र
टी ह्निः वासुकिः भूषणान्वं हेरांलग्नाश्चिति
४३ रोरांहींचहारिस्रुवहोहूरनिवारयरंहो
हूरररोणवेरांहारोयः श्रीरिः शत्रुः सपवः
43 राऊः तस्पवंपवहरिः शरोहूरत्वानन

जयप्रमत्तेतनवद्दहत्न्त्रसर्गता
मरजगात्रयप्रवर्यनदत्तनस्मरप्रह
र्षट अथमेकस्वरः श्लोकः १९
हेहरहूररोरांहीहोरांरंहोहरारि
राऊहरे रोहाहोरेरहूररहूरहिरा
रेहाहरोहहा ११ ॥

दामन्त्रणम् रहोहूरारिराऊहूरेरो।
हाकन्दमूलादयः तेषामाहारेर्भेदा।
रोरहूरहूः प्रतिदिनेहाहावेष्ठकष्ठवा।
ष्टांहूरतितन्थाविधांहोरांहूरठिस्रदरः ३

प्रतिलोमानुलोमपादार्धः भगला
कम् हे स्वर्गिमार्गदनया ईअमत्रि
नशिरः स्थजा रुवीतीरभामवया
भवाई अमत्रितेचतनुशिरस्तत्रा
तिष्ठतीति तादृशीयाजा रुवीनसा

सारत्वास्थिरवरस्थितारसा
भारसोमगणागम्यसारभा
राजतेस्तुतिमतिस्तुतेजसा
दत्तमामयनयममादद स्व
र्गिमार्गदनिरर्गलतनुः साम
तानकृतकृतनामसा

तीरभाविधदभयं जेन भवउत्कृष्टत
था हे दत्त सर्वत्र कुशल हे मामप
लनया हे धनयममयनेनमहता
दिभ्यायनेनयस्मा माशोभायस्या
ता हे शहे स्वर्दस्त्रतात्रिदिवे निस्था

ई टी ४५

णिहरदर्शनश्रवणयोग्यागिरदद्यः
तिथः ताद्दशानथाहेरमाभारमौम्य
रमाभारेभूभारोहठहनेसतिश्चमौलि
विकारातेनवभारतीराजनेकीह
पीसारताःस्थिरवस्थितासारनथा
स्थिराश्चनेवराःनेषुस्थितापुनःकी
दशीगणगम्यमौरभागणेनान्द्विश्र

ईशमणिउतशिरःस्थजाह्नवी
तीरभाश्रमयमश्रमारतो ३९

प्रभृतिभिर्गीर्भिः प्राणैः सोरभयशाः प
रिमलोयस्याः तथा किंभूतास्तुतिः
स्वैतामतिर्यस्याः तथानिरर्गला निर्वि
रोधा निश्चजरानिसतकरणापुनः कि
कंभूतामन्तानन्तकुसुमास
नेनश्रानेवतत्कृतेपुण्येनेनकृते ।
स्थिंत्रनामसमयापुनः कीदृशीश्रान्ता
उरस्वत्सारथ्याहतापुगमम ३९

आद्यः पदाभ्यासप्रथमकं द्वितीयस्त्रिः
शूलबन्धः ईदृशं यो कीदृशः समाधिका
र समाधिः विलैकाग्र्यकरोति समाधि
कारस्तादृशभवतो मतिरसौ स्वतीव्र
ाजयति कथंभूता समाधिकारास
स्माधयावर्ततेयः ससमः सश्रीकः ।

समाधिकारास्वरसारसादरा
समाधिकारास्वरसारसादरा
समाधिकारास्वरसारसादरा
समाधिकारास्वरसारसादरा ।

अधिकारो यस्याः सा तथा किंभूता स्व
रसारभरा स्वरसारेषु ब्रह्मविष्णुप्रभृ
तिषु सादरा सानुग्रहा पुनः कीदृशी स
माधिकारा स्वरसारसादरा समाधिका
रः बलवत्वलवीर्यैः तथापि कनरोगास
नेवाणादौ येषां तादृशा ये अस्वरालेषां

दे. सारस्यवलस्यसांदरातिदद्गतिताहृशीन
टी. श्याकिंविधाहरस्मानतेषुशोभनरमाशु
६५ तः किंविधारस्मादरारस्माधांमूमोयदारा
निर्भयानया: समाधिकाराहरस्मास्मा
न्तस्त्रममाश्रायय:पुरावकारवन्यतामूह्
येषुताहशायेश्वसव: तेषुरस्माहेवाक:
नेत्रश्वारंश्वरीणांसमूह: श्वरसर्वसारस

स्वदर्शनस्यैवपुरोपिहिंसांयस्येमति:
स्वतीनृणामभवतोजयस्यसो नमा।
मिषांभोशमिमानवाभयनयंभवा
नथजितेभवानतम् ८। ॥

पत्रश्वारस्मात्हिंसांवयेनतेषामेवश्वराय
णास्वदर्शनस्यैवस्मावश्वरिभटानांवयेस्व
तीनृणांस्वंवास्मश्वारात्परिसमूहरवश्र
हूनवनयेनमामिंवकिंशास्मिमानवाभ
यंशास्मितोयेमानवा: तेषाममयप्रदत्वा
त् आयुधन्तमितिमायेनयतोभवानि
जितः नयंकथंभूतंभवानथजितंसंसा

गानर्थ्यभेदिनमस्यात्तंतंवितीर्णाम् ८२
हाभ्यामष्टदलपद्मबन्धः कलकं हे
कृतानवतनुप्रात्त कृताश्रनवाश्रयाः
ततनवः षट्स्यादयः येनतथाविधस्मा
स्मैप्राप्तस्मताहप्रातथाहे स्वाभप्रोभ
नदीमेतथाश्रस्वरसमाधिकृतश्रस्त

कृतानवतनुप्राप्तस्वा
भास्वरसमाधिकृत
स्थिताज्ञाहि सितस्वाप
दमासक्तावमाध्मरि ८४

गाणांसमाधिंकुर्वन्तिस्थितिनहित्व
कारित्वात् तथाहि स्थिताज्ञाहि सिता
त्वस्थिताश्चात्ताश्चाहयश्चसितत्वंयस्मान
द्वियश्चाप्यभक्तजनैः प्राप्यतथाहेदमा
सक्तदमेश्चासक्तमामामपर्थः त्वमवा
दकर्थमरिविगताश्चयोघवतथावि

ई॰ टी ४८

र्थं कृत्वा तथा हे स्मरमात्रवस्थितिसमशो
भं तद्वहृद्रमात्वं ऐश्वर्यं यस्य तथा स्थिति
स्तस्यां समम् अङ्गाङ्गिक तथा हे समन्तात
अविनश्वर तथा ऽ हृदयस्वन अहृदयः स्व
नः आज्ञा शाठ्यं यस्य स तादृश तथा हे

स्मरमात्रवस्थितिसमस
मन्तताघाहृदयस्वन
रसस्मारमनासात्वा
मतिसारतमोघम

स्त्वामतिसारतमोघममयालक्ष्मा
तयाऽद्वैरिन्द्रियैर्वा समन्तात् मतिसा
रत उद्यमः कर्तव्यता यस्य तादृशां त्वं क
थं भूतः मन्दस्मारमनाः आदस्त्वरा‸
चित्तः सन् पुगलकम् ॥

पतञ्चतुरङ्गास्त्रपादपूरणश्लोकयु
गलंक हे शम्भो वरतयाप्रार्थ्यमेनस्थि
राः सम्मताः सेवकायस्पृशता हे शाव
रताश्चिरस्मामन्ततथा हे स्मारतातिः

वरताश्चिरस्मामन्त
स्मारतातिसमाहित
स्वकृतान्कामसनस्वा
न्तादस्मामास्वमता
वस्ति ८५

समाहितस्मारतया उत्कृष्टत्वेनश्रुति
समाहिततथा हे स्वकृतान्कामसनस्व
कृतेनधर्मेण अङ्के सेवितं आसनं य
स्यतद्धियतथा हे स्वान्तादस्मासमशो

ई. भनास्त्रताश्रास्त्रां द्मास्त्रतेषां यश्रा।
ट्री सः तेन शोभ थामतायस्पताहशास्त्र
४० यमामितस्पर्थात् त्वमवसिरत्वसि
तथाहेसात्वात्तु कृतशाप्यत्वस्पया।

त्वमयभक्तमात्वा
श्रेकृतशाप्यमहेर
नामस्वष्ठिरमात्वा
य समायिरिति
तथा ॥

दत्तेकृतमनुकरणंमपुंमकेभावोकृः
तेनशाप्यमतांवत्नामसंभावनयामिम
तोहेतोः मोहात्पममतथायः श्रायिमतो
कृकृनयत्वमवसीस्पृष्टीकृतंष्वनः ८५

अष्टापदाद्विनिर्गतो समञ्जसंबोधयोग्य।
ढवतत्त्वर्थः कृतमानं तज्ञानन्ति ये ता
दृशाः कृतानतज्ञाः देवाः योगिनः ते
षां या स्वरमा शोभनाचार्यो रमाल
क्ष्मीः तथा हि तत्स्वयस्मत्तया विधेहि कृ

कृतानतज्ञस्वरमाहि
तत्वाप्यवताद्वय र
मारत्नामारकृत कृ
तज्ञस्वरमाप्यव ८९

तानतज्ञस्वरमाहितत्वतथा हे आप्य
भक्तिगम्यतत्व हे अद्वय तथा हे रमाया
रत्नतयामारतमकृतज्ञ हे स्वरदेवमा
अपि मामपि त्वमव ८९

ई
टी
४८

अत्रापदनिर्गतः कविनाम्नाऊकस्त
मोऽस्मयवन्धः हे स्वप्रज्ञ शोभनप्रज्ञा
सौप्रज्ञः तादृशा तथा आनन्तसार
त्न आनन्तानां भक्तानां सारं उत्कर्षं।

स्वप्रज्ञानन्तसारत्न
सत्कृतान्तं तनुद्वय
रत्नावतारसंघात्व
मतिभाहरस्थिरः
८१

ज्ञानातिघः तद्विय तथा हे सहे कृतान्त
तनुद्वयेन वर्तते तद्विय अवतारं रत्ने
ति कविराधाशे आत्मनि हे प्रतिभाह
रदीप्तिमन् हे स्थिर अविनश्वर ८१

प्रकाशारितस्थान्तरः हे देव देव अहं वदे।
अहं वदामि देवः दिवा दिव स्त्रभा विदेव
जानाति मर्त्यः येद्विदां मध्ये वादविन
दिविदां वेउपतापं देमकृतं घातिं वेउ
घातिघः सदा वधः आदिवित्सर्व जना
तदेवी विदं अहं न कटिम विघम् ८८

वेदवेदविदां वादविदे वादि विदा।
वदः वादेवादे वरे वादि विदेवा।
दिविदे विदम् ८८ कथ्याभोगज
उमूढवया आरोषणान्नुवः
आध्याफलापदिशनो नाहं क-
हितिवावुयाः ८९

अथ नरूकृयमज्ञानःयतः अहं कथ्याभो-
गजडः मूढमंथवघोयस्य आसमन्तात
रोषणतया आस्तुवः अचैरफलायार-
सापदिशतः अवुयस्य ८९

सं. स्थिरस्थविनश्वरस्थावरचरेश्वरत्रलविस्त्रप
टी भृतिषु शोभनः प्रसादो यस्य तथाविः
४९ धत्त्वमोपेतत्वान्निष्कलङ्काकंठ मोघ

46

स्थिरवरस्वप्रसादत्वमोपेतस्य
मेद्यमोहातपेमोदंदत्वामजं
हिविभुविवाविभुंकृपादेशहि
नाविमोकालकामाविनाही।
शरेहांगदंजितरणगुणरत्नं।
नैरारवीयाथिदैसाकिमादै
थियावीररैाद्वैघतः किंभुभ
वभवभङ्गः दोषागतेपाशायेसा
युसावेशपातेगदाञ्च नमलम्

निष्कलेमोहातपेअज्ञानतापेमोद
दत्वामजंहिदिविभुविचविभुंघावा
पृथिव्योः स्वामिनांश्रहीशानानाग

राज्ञानन्देहाश्ररूःहयस्पनष्याविः
यांविनाइमौतौकालकामौविना
रौरवीयाधिदौरौरवीयाश्राधिःश्री
नाततत्प्रदौयियाप्रज्ञपावीरसौड्रो
किंमामाह्वोयतःखिएयतःकिमु
जितरणगुणरत्नहेभवभवभरू:दा
घागतेपाशवःपशोरयंपाशवस्त
स्मिन्पाशवेतथास्मासुसायेशपाते
सतिगदाःरोगाःज्वरादयोऽत्रनलम
नत्सर्वंदेवोवेदंदेवीवाइतिचाएव्या
ष्ठिप्रयातदाएकेननन्दिक्षावर्तीव
न्यः ९ ॥

३ टी ५

जयसज्जनवत्सल इति चतुर्थः पादः स-
मञ्जसेन प्रतिलोमेनैव पाठेन निर्गच्छ-
ति भ्रान्तिः समञ्जसबोधो गूढचथः
हे शिव जगत्त्रियत्राण सह संपद्भिरृ
विद्याभिर्ऋद्धिसखीभिः वर्तते यः तत्सं-
बोधनं हे जगत्त्रयत्राण संपत्तत्त्वं जय

त्वं भो जगत्त्रयत्राण
सत्संपज्जायते नमः
शिवसंयत्सभाशील
जयसज्जनवत्सलः ॥

ते सर्वोत्कृष्टाय नमः त्वं भो भिमिसन्मात्
जयसज्जनवत्सल इति चतुर्थपादः सम-
ञ्जसेन प्रतिलोमेनैव पाठेन निर्गच्छति
संयत्सभाशीलसङ्ग्रामपर्षत् पराय-
ण सत्स्वरूपवत्सल त्वं जयः समञ्ज-
सबोधो यथा चतुर्थः ॥ ९१

स्वधियाशोभनप्रज्ञायायामारत्तातान
याद्देत्वभूनयाभव्यउत्कृष्टोयस्मतद्धि।
धमाशोभानधागमद्दमसर्वसहस्रा।
त्राशोभनश्वासौमाज्ञःतदामन्त्रणं

स्वधीमारज्ञातामवजयभा
मागमद्दम स्वसाज्ञाभ
जस्मामद्वधीरतामयः
मारस्मि ९२

श्वेत्यैधीरतयाश्रमसागमसर्वाग।
मसमप्रथमाधीद्देकान्तरितानिश्रा।
द्वाणितश्चिमतृतीयपादःशिक्षात
रैस्तिथैवचतुर्थपादः ९२

ई
टी
५१

ख्यातः श्रह्रोमेनमिनं ह्वामिनं श्रनून
नामानं नमामि श्रनतौभिधानं श्रसं
ख्यातः सहस्राणीति वेदश्रुतेः तथा
मन्त्रागमेपि नवकोटिसान्तचामुण्डा
स्तावरूपाणि शंकरः कृतवां स्तोत्र।
भजतेपतित्रूपेण भैरवइति नीत्याम।

नूनं नमन्मेनमनिममैन मु
मामनोमाननत्तुनमौनम्
मानं मिमानं मुनिमानिनी।
ना मानमिनंन
मामि ९३

गवतः श्र नूनानिनू
नं निश्चितं मायाः इनः मेनः लक्ष्मीप
तिर्यस्य नथा श्रनिमनमस्तुन्न ते तथा
उमया मनोमाननार्थं चेतोरञ्जनाय
तुनं निवारितं मौनं येन तं मुनिमानिनां।
मौनं मत्सविषयं मयमस्मिमिमानं हि
मन्तं देवदारुप्रदेशात् ९३

पादान्तयमकम् सर्वेषां हृदिलस
मानतथापश्यापेस्यानेह्लादकजमस्तु
हृकमितिनीसाहेअन्यकामस्अन्यक
देयमस्पतियस्तत्सवोथनेकैश्चिद
पितेतवसंवनीमः मानः सूक्ष्मत्वेशा
श्वतीः समाः अनन्तकालंनष्टशतेना

हृदिलमानसमानो हृयतेशा
श्वतीः समानसमानः कात्रस
मानः करोष्यतस्त्वान्यकाससमा
नसमानः १४ ॥

वल्प्यतेसमः अननअननंजीवनंये
नसनथाविधः कानसमानसश्रीकाः
करोषियतोसमानअनतल्पअस्माकं
मानसमामानमस्यचेतसः माशोभा
मानसमाचेतः शोभाअनस्याअनश्रा
गतासर्वपदान्तयमकम् १४

ई॰ अयं श्लोकः संस्कृतप्राकृताभ्यां भा
टी॰ षाभ्यां इति संस्कृतीकरणं अस्यैवा
५२ कालेसमयेअसङ्क्रामेइत्यर्थः का

विन्तेसद्दामम्मूर्तेसम्मिदम्परम
ह्रोयोगदांसंकरोमा वाहेमा
मारवाहीकदवरमसद्दामोह
सन्तापहारी पातादोज्जोगस
मोविरलहूरणदोसङ्खलामो
कलंको कालेकामेनकोवा
वितरतनरमासमज्झंसंपत्तिदो
वा १५

मेविषयेअन्तकोवायुष्माकंपातात्
रक्षतुअवितरःविगततरःतरणंयस्मा
त्सवितरःनवितरःततःअवितरततः
अथचरसायांभूमौसमज्ञायासौसंपत्तिः
तांददातिरमासमज्ञसंपत्तिदःतथाउज्जो

गासक्तः ओजोगाढंतेजोगामितंसक्ता।
श्लिकंयस्यपरप्रकाशरूपत्वात् त
थाअविरलस्मरणादः अविरलंकृत्वा
स्मृशोभनात्स्वावदायिनोरणास
दातितथासस्थलासः असस्थवेसा
दिषुचलः अस्थिरः आसाआस्थायाय।
स्यातपवाकलंकः चितेचेतसिसिद्धा
समतेमतिमतूह्रासोविकासः तेन।
सतेसतिसमिदपरमहः समिसुस।
कृ।मेषुअपरः सहः उत्सवः भगवतः
स्मरणात्तुरणेसर्वेषांसहृष्टलब्धजा।
यत्वात् अजः जन्मरहितः तथागदः सं
करः नविद्यतेगदैः सद्भरोयस्यतथा।
आसमन्तात् हेम्नः सुवर्णस्यवर्णेणव
हतिआहेमासारवाशीकववरसमहामो
हसनापहारीकितत्कृतिनः वरसोयोमस
हामोहः तस्यमन्तांस्थितिंअपहरतीति १४

दे॰
टी
५३

53

चित्तेश्राश्चर्यवतिसहासमतेश्रहास
माप्तेश्रादरनिहृतैासमिद्धपरमहः
शमितपरभवः दत्ताधरोयेनतथा
गदासंकरोसागतानाशंकरोपान व

चित्तेश्रहासमासेशमितप
रभवोयेगतानाशंकरोपा हा
येससारवाहिकनवरसमहा
मोद्यसक्तप्रथ्यारि पातायो
जोगमक्रोविरलहरननः
सस्लासः कलाकः का।
लोकालोमेणकोपः विनर
हतरसासारंशप्राप्तिदोवा ५८

क्रियायेसतिंसहारवाहीमायाशो।
भयाउपलक्षितासारवाश्रहयः वा
सवकादयोयस्यकर्मवरमहासो

हसन्तापहारीकृतवरस्वमहान्
मोचसत्कप्रथारिकृतवरःस्वमहात
थान्मोत्सवात् मोचसत्काथाप्रथा
नस्याथ्रारियातात्दोपनताहेतोःवि
रलैःकतिपयैःस्वैर्वैलादिभिर्न
नःसम्यक्प्राप्यानमस्कृतःपराऽः
पूजकाबहवःसक्तिमक्तामन्तिमह
स्पृशःप्रसादपात्रमाशास्ताहित्राप
वनयन्वयःइतियोगमस्तोयोगमस्
कः तथासक् लासःसप्लाभःसम
लांस्यनटनंपस्यसमक् लासःक
स्यान्तादोन्तसति तथाकलांकः क
लाचान्द्रींस्रकोपस्यसकालेकामे
न्तकोवाकालेक्रमेणकोपःवितरव
तरसावेसजसन्नृशंपतिदेवाप्रासिदः
वाइतिप्राकृतभाषाश्लेषेणसंस्कृतप्रा
कृतभाषाभ्यांश्लेषोयम् ९८

दे०
टी०
५४

सर्वपापान्तयमकंत्रोटकहलेनतंकं
जलंगाङ्कः मलमंडलं अलीकवि
योगुरुटवन्हेनन्तनेमलात् कंआ
ल्याणंज्ञाननशोकमलंवधःस्ववा

54

विभोप्रमन्नस्यनितान्तदीमा
याजंप्रपश्यन्तलप्रताप ध्रि
याटरिद्रस्यकृतावसादृश्याई
विश्वाधिपतेःप्रसीद कमल
श्यमलीकवियोकमलंवव
ज्ञाननशोकमलंकमलंकुरु
ष्वेनविशोकमलंकमलंसविते
वलमलंकमलम्
भोगानथाकंननजलंकुरुष्वेषश्रपित्रसर्वं
स्वाचयमिश्रलंविशोककृत्वाकमिवसा
विताविकमलंपलमिवकंथंभूतंलस
त्तीकमलालन्दीर्घंश्रतथाविधम् ९८

आद्यश्लोकस्तुरगपादभ्रदरः छिन्नी
योगजपदवन्धः गजपदवन्धस्यअसं
युक्तद्विसरावं हेभीमभगवन् रामा
नायिका आकुटिलाआरामातिथे॥

भीमीमारारारामामारारामा
मारारारामामामामारारारामा
रामारारामारामारारामामामा
मामारामारारातेराथातेमातेहा
सातेसासाभासेनानादेनासादे
नासानानादेसानशादेशाने ९९

स्याः तथाविधासनीमारामारंणमार
स्तस्मिन्हितेसर्थः मारणपरैवयतः त
थामारस्यअरः चक्रधरः नारामिता
दृशीमारारारायमर्थः मारारामाः मा
रस्यारामाविश्रान्तिस्थानानिमारा
भवन्तियतेनेतियतः आरामाभीम॥

ई॰ टी ८५

55

कीदृश शमारारारामस्यज्ञामदग्य
स्यमस्यारंशत्रुसमूहः तस्यक्षारः भी
मः नाशकत्वात् मालक्ष्मीस्तांराती
तिमारातानादृशीमानइत्यर्थः हेअना
देनवसस्वनीमाभादीप्तिः भास्वरता
मेममभाराज्ञारातेविरिणश्चाघाते
रातेसतिश्रनाशश्रविनाशश्चादेशा
श्चाज्ञायस्मात्तथासेनानादेसतिमा
मास्याश्रयामाश्रयतिनिवारयति
सदृश्याशायाआदेशः तस्यश्चाशादि
कतेवादेशोनसुक्तिरिम्याशायस्या
नेविघ्नमालाम्भांशुगालक्त ९॰

सुहृदः देहनस्वामिननन्नुकृनानज
नैजेन्मनः हेतोपतान्कान् निजज्ञा।
निंस्वाभार्यातथान्नुमानीन्नानाज्ञ।
नान्सुहृभटान् अज्ञास्वहागाश्चज्ञाति
वश्चननजीवने अजिनाति शंकवा

स्कृजेन्मस्तश्रमज्ञाक्षेदलणावे
वस्त्रयिस्तुते समन्मस्तनस
ओक्षेयस्वादेविनमोस्तुते ११
स्पष्टार्थः काश्चीवन्यः निज।
ज्ञानिं तुज्ञानाजीन्नूनंनानाज्ञ
नानज्ञाज्ञानिज्ञाने नज्ञानिना
तुजनिजनिजज्ञान्नानिज।

दीनिष्ठा जनैः १२ वाणानिश्च
तुजाः स्वपरादयः निज्ञामिश्रादयः ना
तुनिश्चितं ननु प्रश्नेपत्नानिजनेषुनः।
पुनः संसारभ्रमात् कुनातुजनेनिस
रतीमर्थः स्वसादसेवांविनेतिप्रतीतिः १२

प्रहेलिकान्तर्लापिकाभ्यां केनेति स्वा
मिनेशंकरायेति पदच्छेदेनोत्तरं यथा
केन क्रौञ्चः शैलो विभिन्नः अग्रोत्तरं स्वा
मिनेति स्वामिना कुमारेण के च वननि
गताः कलनागाताः लोका इति शेषः

केन क्रौञ्चो विभिन्नः कमलव
नगताः के दिनेशस्य तीक्ष्णाः
अन्तस्थाद्यक्षरं किं द्विजकुल
मधिकं वक्ति का जातिमग्र्या
भूस्थानां कुत्र भक्तिः किमुचित
मनघं त्वमानरेन्द्राः किमर्थं क
स्मै भक्ताग्रजन्सप्रविदधति नमः
स्वामिने शंकराय १३ ॥

अग्रोत्तरं ईशमहादेव के दिनेशस्य रवेः
तीक्ष्णाः अग्रोत्तरं करास्समयः तस्या अ
न्तस्थाया याद्यक्षरं किं अग्रोत्तरं य इति
द्विजकुलं ब्राह्मणवर्गः अधिकं श्रेष्ठं

श्रुंग्राकांजातिवकि श्रीशैलरंस्थांमस्
थानाश्रितभक्तिः श्रीशैलरंस्वमितिकि
मुचितंश्रुक्तंश्रीशैलरंशाकल्याणनरे
न्द्रराजानः हेमाभूमिंकिमष्टमजयत्
श्रीशैलरंकराघप्रजाम्योग्राहावल्लभ
भक्ताः कस्मैनमः श्रीजस्रप्रविदधति
श्रीशैलरंशंकरायमहादेवायेतिस्पष्टं

त्रिपुरारोपारोपपरमोहपापप
वैरिरमणं रोरेनूपारनूपैरापपेपु
रिरिपोपुरा ४ ॥

प्रहेलिकाश्च १ अन्तरः हेपुररि
पोकथभूतरिपुरोपारोपपरशत्रु
क्तकारोपणेनयक्तपुराद्वैश्राजन्म
नः प्रभृतिश्रपारनूपैरनन्तैः दोर्गाम्लेशैः
पेहपापपैः प्रकर्षेणनहसितयानिपा
पानितामेवपरंपरमार्थोमत्रनयाविधेः
प्राककर्मवैचित्र्यादेवजन्मादिदोर्गासो
पलब्धेररमममाप्यम् ४

दी॰ हेनाथत्वमशुभरूपःनशुभरूपश्चशुभरूपः
टी॰ पारुष्यरहितः वंधंचसंसारंप्रतिश्रा
८० पगतरूपः तेनैवाथितत्वात्त्वंगत
निर्विभवास्रवः गतोनिर्विभः निष्का
न्तिः वासवोऽइन्द्रोयस्मात्त्वत्सका

अपरूषोगतनिर्विभवास्रवः
स्वयमिनः श्रितसमकलाद
यः न्नतमाश्रसत्स्वकलिता
पदस्त्वमसिनाथवयंवनवा
त्थिनः ५ ॥

शाहासवः .... सं
भवात्रिपुभवंगतइन्द्रइसमर्थः वंध
वगतनिर्विभवास्रवःगतः अस्माः
पशुभरूपवैतिशेषः निर्विभवाश्रस
वः येषांप्राणस्तेनतथात्वंस्वयमिनः

सर्वेश्वरः वयंच स्वयमिनः स्वेनयमि
नः वंश्रितसम्यकलादयः सत्यकला
वदयाचतेसम्यकलादयो येनसः व
यंच श्रिताः सम्यकलादयः क्वचिद्य
वहारार्थे सम्यं क्वचिश्च कलादयो येः
तादृशाः तेषां वृद्धतत्तमाः वृद्धतमो
येनसः वयंच वृद्धतत्तमाः अतिशयेन
वृद्धाः त्वमसशुहृतां यममटानां वृद्ध
त्वेण कलितां पदं ददाति सः वयंचास्व
हृद्भिरमित्रैः कलितादत्ताश्चापदो ये
षां तादृशाः वयंच नयार्थिनः याज्ञापराः
सेवकाः पालनीया इति प्रार्थयमाना
विज्ञप्तिरिसेकवचनवञ्चवचनस्मो
कः ३ अंकं चालकारिके श्लेषलक्षणं वा
णिपदलिङ्गभाषाप्रकृतिविभक्तिवच
नानामष्टविधः श्लेषः ५ ॥

भ॰ टी॰ ५८ हे रामामयलक्ष्मीमयनतवसंवर्त्मिनीः
विभासातिशयाद्दीप्ति भाविदासेभ्यः
भाविभ्योदासेभ्योहितेसारउत्कृष्ट
रमोयस्ययममारयोस्तनुस्मागोनया
गतिविस्फुलितस्याहेतनुभूतयासर्वे
उतमस्तुत भट्टिकावर्त्तवन्धः ९ भ

भाविदासहितेसाररमतेहिर
मामय यममारतनुमाग
सानुतसदाविभा ९ ॥

द्रकावर्त्तवन्धः अष्टदलपद्मवन्धः
षोडशदलश्च हे अतियजनतवनतु
ज्ञेयतिश्रुतिशायिनानिसर्वोत्कृष्टानि
यजनानियस्यताद्दृशासर्वयज्ञेभुक्ता
दस्मश्रुभ्यनानकीदृशीरिपूणांसादे
विनाशोऽसन्नासादासन्नापुनकीदृ

श्रीपरमेश्वरपद्दे वनत्सन्तेनश्चि
रास्यासाः ऽलिस्वच्छभावोयस्याः
तथाविभवेनपेश्वर्येणनवभविनान्
तनसंस्कारिणाज्ञाणोरक्षणोभव्याउत
कृष्टाउत्तमारूपाभासासत्राश्राणेभ्यो

सदासञ्चारिणांपरमेश्वर
पदेतिस्वस्थिरासा सारास्थि।
स्वच्छभावविभवनवभविज्ञाण
भव्यातमासा सासातव्योमरू
पातउरमउनुतनवस्तुरसाहि
लासा मालहिसारलाभेतिय
जेनजयतिस्वःप्रसन्नासदासा २

मरूंपयथाश्रमरउतत्वात्सर्वदेवता
स्तुत्वातउरस्तानिहितावितासायस्याः
तथामालादेवदारुतारूरपिविस्तृता
सालप्रांशुःस्वःदेवानांप्रसन्नासहदा
सेवतितेयासदासा ७ ॥

शं. टी. ५९

हे भवजलवायुनभोहविकरमदना-
लराजरमयदेह जलधिरसानन्तानां
चार्थे द्वन्द्वः तेषामष्टानां मूर्त्तिरूपा-
याप्रकृतिः तन्मयदेह जनशब्दोय-
जमानवाचकः तद्रूपशरीरत्वमाम-
वरक्षयतः कीदृशमतिमोहकोाय

भवजलवायुनभोजनहविक-
रमदनलराजरमामयदेह अव
मामतिमोहकमारसहरहरा-
नमद्रहतेश्वरभयदेह ८

मारसः लक्ष्म्याभिलाषः तन्निवारक हे
हररहस सर्वत्र भुवनान्तरे तेन भ्यनमः
तृष्णाकथंभूत ईश्वरभयदेह ईश्वराणामभ-
यं ददाति तथा ईहायस्मतत्त्वं बोधयन्त्र
ति संस्कृतकश्मीरापभ्रंशभाषाश्लेषः ८

स्रावलीयुगमम् एकेनएकावली
द्वितीयेनस्रग्वबन्धः विविधययरसा
सायांसर्वमयवक्रनूपदयदरसायू
नोयुतंयूंतननंयेननथाविधयस्र

जयतिजलमनन्तंनन्दनेवं।
तुयोवानवमनवसससद
दत्तनररसासांददममासान
तुस्तेदेवदेवेशभस्मः ९

सांदंसमुहरांणददातिनथाविधस्ता
देवास्तेषांमध्येत्वमेवज्ञःदेवदेवः।
तिसासस्त्रासेनश्रास्थयावर्तते।
सासासास्थाएवंविधानतुर्जयति

ई टी ८

ततस्तस्याः शोभना देवायतने हेतवा
न्हिं परमाणां भूमौ मां स्वर्गावग्र
ं गतिमा मौ स्वस्वात्मपथ नेश्वरे
न रक्षणेन तेरेषु विषये मोयस्याः
श्रमौ द्वयमेव सार्थः श्रवणो भूमौ श्रा
मे पूर्वे मे षु विषये षु विरूढेषु मासा
मा स्या हेश्वर नमउ न्कृष्टदेवानां मध्ये
देवस्तं तं जयति गङ्गा जलं श्रनन्तं प
था श्रद्धये: स श्रद्धया नां वनन्दनं बा
लेष्ट वाधारयि त्वा श्रनन्तं जनेवना
न्दयनश्रविदेयैदेसमाप्ते श्रनवनश्र
रक्षणे ननतमस्वैर्वांनताः स्वनकंवि
ते इहस्मेनेवदेवदेशाश्रमाः कुत्र व
न्यो गोमृत्तिकावन्यश्च १ ॥

वतर्भिः श्लोकैः प्रस्तारः हे आदिदेवम
मयप्रमाद्रयमस्त्रिअज्ञावतत्वाग।
लीवत् उवेलवतश्रर्थिनस्त्वामप्य।
यतश्सर्थ्यः हे अजयतः शणान्तोज।

यमादज्ञावद्रयमायदैववदे
यमेयभवितार्थिनोजननोस्थि
नाविद्रविताविताहिहितोवता
वद्रवज्ञादमाय यमागताक्रम
लिवैहियेननयनैवैसमसमदास
मेत नमेसदासमसत्रुतेमिमान
नमामितेनमस्कृतागमाय य
दानमोपेतनयाज्ञवाकरुवान्त
यातहुतमोवधान नवायनेम
नतुमोत्रुतेननतेनमोत्रुनमस्मा
नदाय ॥

नाः अथ ताविद्रविता
ममंवप्रतिश्रर्थिनस्याश्रननरहोम
विष्यतीतिभवज्ञातस्मारजाननत

श्री
टी
६१

स्तमवरस्तद्धितःसन् अस्माकमस्माकमाव।
र्जितमस्माकं तुतिर्यस्यतन्त्वंबोधयनेया।
मंमिमानहिंसितयममागतंयत्कृ
संतदेवहि येननयमतिविचारयेम
र्थः त्वं भनमामित्रुस्माकमस्मान्ग।
माः सर्वजनोपदेशार्थं यास्त्वाशीः।
येनतस्मैवमस्मेचेष्टार्थं च यद्दायेन।

यताकृतेपर्वजेनिवासेसेवा।
निजेतर्वशाताकृतेनकृशाया
समदासमयाभिमिसदासर्वपने
कृताय ९

कंठेरवशीम् हेभगव
नन्स्त्रनत्वस्वामिन्ततःसातंत्वा।
स्त्रयाचाकरूणामतिप्रदीनोऽस्मर्थी वा।
धानयमनियमसमयेमद्र्थः अतोहेतो
यदासमन्नतनयायत्करिष्येनन्दसमत्
स्ततःसकाशात्त्वाबतः श्रमणात् अ
स्मः अनुमः अल्पश्रीकः नाशितभा।

तेनस्वविषयेअत्रतमसमोददायां
उत्कृष्टमोददायिनएवंविधायनमः
हेशार्वयताकृतेसंयतात्मननिजेः
नःनिःश्रेयणजयनशीलइनस्वा
मिन्मायावशातोकृताश्रायतेना
कारिणापवेनजेनिवासेवानकृता

महामतेमत्रपतेपरंपदंविना
विभुंविन्दतिकोतिभूतिमान्
कृपाकृतेकृतत्रयमायपाय
तेनमोनमोनमस्तेहितेहिपाहि
माम् ५

अभितःसमंताच्छीय
स्वनयाविधेनसदाकृतायत्रापेमा
त्वयार्थेनविद्यनेमदोयस्यांतादृशाः
मेवकेअपिमांत्र्वेतिएवींकृवाका
र्थैःचतुर्भिःकुलकम् ॥१२ १३ १४
हेमहामतेविशुद्धराणेदत्तनयामत्र

ई. पतेसमतिकोटीणांमन्त्राणांप्रभा
टी रव्ययइत्यागमेत्वांप्रभुंविनापरिप्ल
८२ वकः जनः परंपदंमुक्तिरूपंविन्द
तिलभतेअतिशयेनभूतिमान्
अष्टविधैश्वर्ययुक्तः नमहितस्थाण
यदत्वमेहिमांपाहिरक्षयतेत्वा।
ंहृपापतेकरुणापरायकृतमा

भोभोभवविभुभाभीभविभावै
भवभीभुवः भवावभववा।
भाविभवाभिभवभावभिद् ॥६

पञ्चककालाघनमः चतुर्महादेवा।
स्त्रिकवच्यः ॥५ भोभवमहेश्व
रभानांनक्षत्राणांविभुचन्द्रःजूटेतु
रिमर्थः तस्यशुभादीप्तयः ताभिर्विग
तारम्भस्यगजासुरस्यविभावैभवं।
यस्मात्तादृशात्वमवरक्षमामित्यर्थः

ग्रथः प्रकरणं लिङ्गः मित्यलंकार॰
न्ताः भावीयः भावाभिभवः समाशिव
लीकारः तस्य योभावः सन्तातद्धिन
भववाशन्तो विकल्पो भो भो इति प्रथा
नामन्त्रणोत्र वद्वतः कृतानात्मि॰
यो भयस्य भवस्य भू हसत्रिस्थानेष्व
न्तेनायं श्लोकः ११९ ॥
इति श्रीमहाकाव्यवतारकृतमी॰
श्वरशतकं सटीकं संपूर्णमशुभम

ईश्वरशतक

नं० ३१९